

ISSN 2353-9569

Edu-wsparcie

czasopismo elektroniczne
Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie

Nr 23

Ciechanów 2025

Redakcja

Anna Mieszkowska
(dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie)

Bożena Lewandowska
Monika Biedrzycka-Gładka

e-mail: biuletyn.bpciechanow@gmail.com

tel. 23 672 33 77 w. 25

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W CIECHANOWIE

ul. 17 Stycznia 49

06-400 Ciechanów

tel. 23 672 33 77

<http://www.bpciechanow.edu.pl/>

SPIS TREŚCI

ZASADY PUBLIKACJI	1
OD REDAKCJI	2
FELIETONY	
Anna Mieszkowska <i>Czytelnicze rozmyślania (2) * „Cicha przystań...”</i>	3
Z WARSZTATU NAUCZYCIELA	
Bożena Lewandowska <i>Generowanie obrazów w Adobe Firefly</i>	5
Monika Biedrzycka-Gładka <i>Dezinformacja - materiały dla nauczycieli</i>	7
Irena Zalewska <i>Blackout poetry - warsztaty kreatywnej poezji</i>	14
Ewa Bochynek <i>Obchody Roku Wałbrzyskiej Porcelany - propozycje wałbrzyskiej Biblioteki Pedagogicznej</i>	20
Małgorzata Komor <i>Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie w projekcie "Gramy zmysłami"</i>	24
Wioletta Gałązka <i>"Biblioteka. Lubię tu być" - Ogólnopolski Tydzień Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie</i>	29
Joanna Opozda-Zawadzka <i>Projekt innowacji "Mała skala - wielkie efekty"</i>	34
WARTO WIEDZIEĆ	
Bożena Lewandowska <i>Wychowanie obywatelskie w młodszym wieku szkolnym</i>	38
Anna Wesolowska <i>Biblioteka od kuchni</i>	43
Bogumiła Pawłowska <i>Wystawy, plakaty, gazetki - czy warto je organizować?</i>	50
Renata Staszków <i>Współpraca nauczyciela z rodzicem jako proces wspierający rozwój emocjonalny dziecka w wieku przedszkolnym</i>	55
Marlena Szumiata <i>Metody aktywizujące w nauczaniu języka angielskiego - klucz do skutecznej i angażującej edukacji</i>	57
Bożena Lewandowska <i>Higiena cyfrowa. Gdzie zaczyna się dobrostan?</i>	63
Elwira Stolpa <i>Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Płońsku przedstawia</i>	68
HISTORIA IGRZYSK OLIMPIJSKICH	68

Emilia Wojtaluk *Odporność psychiczna przedszkolaka - fundament zdrowego rozwoju w niespokojnych czasach*.....74

Ewelina Szoltysik *Wypalenie zawodowe wśród nauczycieli - cichy kryzys polskiej oświaty* 83

Renata Grabowska *Trudne tematy w literaturze dla dzieci - nowe dziecko w rodzinie* 85

RELACJE

Irena Zalewska *Portugalskie ścieżki bibliotekarstwa - refleksje z wyjazdu studyjnego* 91

WARTO PRZECZYTAĆ 98

NOTY O AUTORACH101

ZASADY PUBLIKACJI

- Czasopismo elektroniczne BP w Ciechanowie jest półrocznikiem, który ukazuje się **w czerwcu oraz w grudniu.**
- Materiały do kolejnych numerów należy przysyłać do końca maja oraz do końca listopada na adres e-mail: biuletyn.bpciechanow@gmail.com
- Wymagany format dokumentu:
czcionka: Times New Roman, 12 pkt,
odstęp między wierszami: 1,5 pkt,
marginesy normalne: 2,5 cm,
objętość: do 10 stron formatu A-4 (artykuł), do 5 stron formatu A-4 (zestawienie bibliograficzne w wyborze).
- Zamieszczanie publikacji wiąże się z **nieodpłatnym** udostępnieniem tekstów w Internecie.
- **Za treść publikacji, dołączane do artykułów zdjęcia (posiadanie zgody na upublicznianie wizerunku), naruszanie praw autorskich odpowiedzialność ponoszą autorzy prac.**
- Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania korekty w przysłanych tekstach, jednak bez naruszania treści publikacji.
- Do publikacji należy dołączyć informacje o autorze (imię, nazwisko, miejsce pracy, ewentualnie krótka notka biograficzna), adres e-mail.
- Osoby zainteresowane mogą otrzymać zaświadczenie o współpracy z biblioteką w zakresie publikacji w czasopiśmie elektronicznym.
- Przysłanie pracy ze swoimi danymi uznaje się za jednoznaczne z podpisaniem zgody na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. nr 133 poz. 883 z późn. zm. oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 50 poz. 580).

OD REDAKCJI

Bieżący numer otwiera kolejny felieton z cyklu „Czytelnicze rozmyślania”..., tym razem poświęcony roli bibliotek jako „cichej przystani” w naszym życiu. Tematyka ta znajdzie rozwinięcie jeszcze w artykułach w dalszej części czasopisma.

W rubryce „Z warsztatu nauczyciela” przybliżamy kolejny temat związany z technologią informacyjno-komunikacyjną – tym razem narzędzie do tworzenia grafik wykorzystujące możliwości sztucznej inteligencji – Adobe Firefly.

Tradycyjnie, nawiązujemy do kierunków polityki oświatowej państwa. Prezentujemy materiały dla nauczycieli związane z dezinformacją, kształtowaniem postaw obywatelskich i społecznych oraz higieną cyfrową.

Zachęcamy do zapoznania się z relacją z obchodów Roku Wałbrzyskiej Porcelany, Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie oraz z projektu „Gramy zmysłami”, który nasza biblioteka realizowała z zaprzyjaźnionymi placówkami. Prezentujemy przykład ciekawych warsztatów kreatywnej poezji „*Blackout poetry*” oraz innowacji pedagogicznej „Mała skala – wielki człowiek”.

Kontynuujemy również cykle tradycyjnie opracowane przez Bibliotekę Pedagogiczną w Płońsku. Tym razem prezentujemy książki dla dzieci związane z pojawieniem się nowego dziecka w rodzinie w cyklu „Trudne tematy w literaturze dla dzieci” oraz gazetkę tematyczną poświęconą historii igrzysk olimpijskich.

Zachęcamy również do zapoznania się z ciekawymi artykułami m.in. na temat współpracy rodziców z nauczycielem, metod aktywizujących w nauczaniu języka angielskiego, odporności psychicznej przedszkolaków oraz wypalenia zawodowego wśród nauczycieli.

Zapraszamy do lektury bieżącego numeru a wszystkie szkoły i biblioteki zachęcamy do promocji własnej oferty i dzielenia się własnym doświadczeniem na łamach naszego pisma.

Redakcja

Czytelnicze rozmyślania...(2)

* „Cicha przystań...”

Czy biblioteka może być taką „Cichą przystanią” współczesnego, ciągle zabieganego Użytkownika/Czytelnika/Człowieka? W dobie cyfryzacji i powszechnego dostępu do Internetu wiele osób zastanawia się, czy biblioteki nadal pełnią istotną rolę w naszym życiu. Odpowiedź brzmi: zdecydowanie tak. Biblioteki to nie tylko miejsca wypożyczania książek, ale także przestrzenie rozwoju intelektualnego, społecznego i kulturalnego. To miejsce, w którym każdy może zadbać o swój dobrostan. Warto z nich korzystać z wielu powodów.

Po pierwsze, biblioteki oferują bezpłatny dostęp do szerokiego zasobu wiedzy. W czasach, gdy książki i czasopisma bywają kosztowne, biblioteka pozwala każdemu – bez względu na status materialny – korzystać z literatury, podręczników, publikacji naukowych czy prasy. To szczególnie ważne dla uczniów, studentów i osób uczących się przez całe życie.

Po drugie, biblioteki sprzyjają rozwijaniu nawyku czytania. Regularne odwiedzanie biblioteki motywuje do sięgania po różnorodne książki – zarówno lektury szkolne, jak i beletrystykę, poezję czy literaturę popularnonaukową. Czytanie rozwija wyobraźnię, wzbogaca słownictwo, kształtuje empatię i pomaga zrozumieć świat oraz innych ludzi.

Kolejnym powodem, dla którego warto korzystać z bibliotek, jest ich rola jako centrów kultury. Wiele bibliotek organizuje spotkania autorskie, warsztaty, wystawy, projekcje filmowe i inne wydarzenia, które integrują społeczność lokalną. Dzięki temu biblioteka staje się miejscem spotkań, dialogu i wymiany myśli.

Nie można też zapominać o funkcji edukacyjnej bibliotek. To idealne miejsce do nauki i pracy w ciszy, często wyposażone w stanowiska komputerowe, dostęp do Internetu i baz danych. W wielu bibliotekach można również skorzystać z pomocy bibliotekarza, który doradzi, jak znaleźć potrzebne informacje czy materiały.

FELIETONY

Wreszcie, korzystanie z bibliotek sprzyja ochronie środowiska. Wypożyczanie książek zamiast ich kupowania przyczynia się do ograniczenia zużycia papieru i produkcji nowych egzemplarzy. To przykład świadomej, ekologicznej postawy.

Podsumowując, biblioteki pełnią wiele ważnych funkcji – edukacyjną, kulturalną, społeczną i ekologiczną. Korzystając z nich, nie tylko zdobywamy wiedzę i rozwijamy się, ale także wspieramy ideę powszechnego i równego dostępu do kultury. Warto więc odwiedzać biblioteki, bo są one skarbnicą wiedzy dostępną dla każdego. Są naszą „Cichą przystanią...”.

*Określenie zaczerpnięte z artykułu: J. Rudomina, M. Jabłuszewska „O tym, jak panie z biblioteki (wraz z 830-osobową załogą) przycumowały w „Cichej Przystani” – przeprowadzka biblioteki i stworzenie kącika dobrostanu”, Biblioteka w Szkole 2005 nr 4, str. 20-23.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

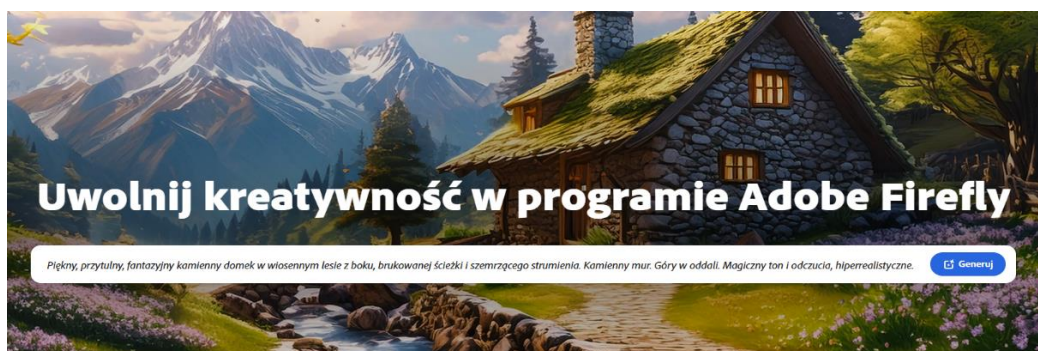
Bożena Lewandowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Generowanie obrazów w Adobe Firefly

Istnieje wiele narzędzi do tworzenia grafik, wykorzystujących możliwości sztucznej inteligencji, dzięki której zwracają one uwagę odbiorców i bardziej zapadają w pamięć. Jednym z nich jest

Adobe Firefly (<https://firefly.adobe.com>) jest dość prostym w obsłudze narzędziem umożliwiającym tworzenie obrazów za pomocą tekstu, generowanie grafik na podstawie prostych poleceń (w języku polskim) oraz obróbkę i edycję zdjęć. Działa na zasadzie przekształcania tekstu w obraz. Wystarczy wprowadzić opis zawierający np. wygląd, kolor czy styl a Adobe Firefly na jego podstawie wygeneruje odpowiedni obraz lub grafikę.

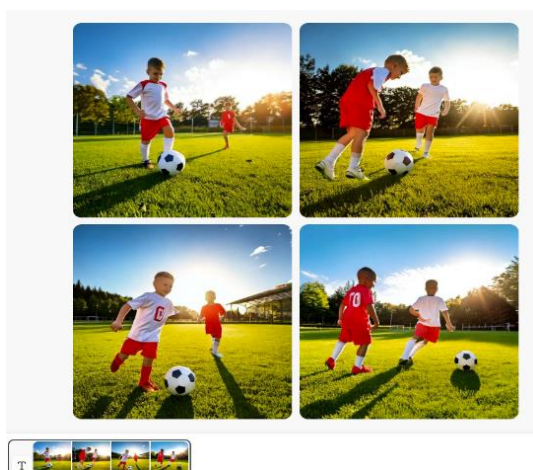

Aby rozpocząć korzystanie z Adobe Firefly, należy się zarejestrować na stronie <https://firefly.adobe.com>, klikając opcję w prawym górnym rogu ZALOGUJ SIĘ i wypełnić formularz. Możemy zalogować się poprzez konto Google, Facebook, Apple czy za pomocą swojego adresu mailowego a po kliknięciu w WYŚWIETL WIĘCEJ również poprzez konto Microsoft.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Korzystając bezpłatnie z narzędzia mamy do dyspozycji w każdym miesiącu 25 kredytów do wykorzystania. Przekroczenie tej liczby w miesiącu wiąże się z wykupieniem planu komercyjnego.

Po zalogowaniu możemy skorzystać z funkcji „Tekst na obraz”. Chcąc wygenerować własną grafikę, wpisujemy słowa, tekst, które by ją określały do białego, pustego okna i zatwierdzamy przyciskiem **Generuj**.

Wygenerują się nam 4 zdjęcia, dzięki czemu łatwiej jest nam wybrać takie, które najbardziej odpowiada naszym potrzebom. Wybrane zdjęcie możemy pobrać.

Adobe Firefly oferuje funkcje, pozwalające zmieniać ustawienia domyślne i uzyskiwać dodatkowe efekty. Możemy edytować obrazy, wybierać i zaznaczać poszczególne elementy w celu edytowania zdjęcia. Narzędzie umożliwia również usuwanie czy też wymienianie elementów naszej grafiki, wybierając opcję *Wypełnienie generatywne*. Możemy dodać opis, aby wstawił w zaznaczonym miejscu jakiś element, np. piasek, by za chwilę otrzymać pożądaną grafikę.

Zapraszamy na szkolenie e-learningowe dostępne na naszej platformie Moodle

<https://moodle.bpciechanow.edu.pl/>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Monika Biedrzycka-Gładka
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Deinformacja – materiały dla nauczycieli

Deinformacja, rozpowszechnianie fałszywych lub niesprawdzonych informacji to zjawisko znane od czasów starożytnych. Poprzez rozpowszechnianie propagandy, przedstawianie kogoś w odpowiednim świetle (pozytywnym lub negatywnym), wpływało na kształtowanie opinii publicznej. Obecnie w sytuacji ogromnego rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych, wszechobecnego dostępu do Internetu, informacja jest nie tylko źródłem wiedzy, ale bywa coraz częściej narzędziem dezinformacji na szeroką skalę.

Deinformacja to fałszywe, niedokładne lub wprowadzające w błąd treści. Może przybierać różne formy: postów, artykułów, komentarzy, fałszywych cytatów, zdjęć, filmów czy nagrań audio. Jest rozpowszechniana w celu umyślnego wyrządzenia szkody publicznej lub osiągnięcia zysku, rozgłosu. Ostateczne cele dezinformacji to wzbudzenie strachu, utrata zaufania do instytucji i polaryzacja społeczeństwa. Dezinformacja podważa zaufanie do instytucji publicznych, nauki czy mediów. Sprzyja destabilizacji państwa i podsycaniu podziałów społecznych¹. Dezinformacja może być szerzona także zupełnie nieświadomie np. poprzez udostępnianie niesprawdzonych postów w mediach społecznościowych. Fake newsy to nieprawdziwe wpisy, wiadomości lub artykuły udostępniane w Internecie, które „udają” rzetelne komunikaty. Mogą być połączeniem prawdziwej informacji z fałszywą (np. fotomontaż), nadinterpretacją realnych danych, przedstawieniem informacji w niewłaściwym kontekście lub polegać na wyciągnięciu fałszywych wniosków².

https://tiny.pl/6tp_3pf2

¹ *Chroń się przed dezinformacją*, NASK, <https://nask.pl/dezinfo/>, dostęp 20.02.2025 r.

² *Dezinformacja i fake newsy – czy potrafimy je rozpoznać?*, Pewni w sieci, <https://pewniwsieci.pl/dezinformacja-i-fake-news>, dostęp 21.02.2025 r.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Dezinformacja może wpływać na zmianę opinii, decyzji czy ugruntowanie określonego światopoglądu i postaw. Może doprowadzić do podjęcia określonych działań lub ich zaniechania³. Jako istoty społeczne, jesteśmy podatni na wpływ wywierany przez innych ludzi. Przykładem wpływu społecznego w Internecie jest bezkrytyczne i bezrefleksyjne udostępnianie niesprawdzonych informacji. Czasem udostępniamy na swoim koncie w mediach społecznościowych fake news, bo wcześniej zrobiła to znana osoba lub autorytet w jakiejś dziedzinie, innym razem, bo tak zrobił ktoś nam bliski (członek rodziny lub koleżanka). Zatem rozpowszechnianie dezinformacji może być również efektem wpływu społeczności internetowej, grupy rówieśniczej czy rodziny.

Profesor Anne Britt z Wydziału Psychologii Northern Illinois University uważa, że fake newsy są znacznie poważniejszym problemem, niż sądzimy: „Fałszywe wiadomości wpływają na szereg czynności psychicznych zwanych procesami poznawczymi, które umożliwiają człowiekowi odbieranie bodźców z otoczenia, zapamiętywanie, wnioskowanie, komunikowanie się, podejmowanie decyzji, a ostatecznie – zachowanie. Tego typu treści manipulują procesami poznawczymi odbiorców, powodując realne zmiany w postrzeganiu rzeczywistości, kształtowaniu postaw i procesie decyzyjnym”⁴.

Ekspertci podkreślają, że wpływ fake newsów na pamięć i podejmowane decyzje jest widoczny nawet wtedy, gdy odbiorca zrozumie, że informacja, którą uważał za prawdziwą, w rzeczywistości jest fałszywa! Świadomość, że coś jest fałszywą informacją nie chroni nas przed uleganiem jej wpływowi. Dlaczego? Nasza pamięć długotrwała magazynuje informacje niezależnie od tego czy są prawdziwe, czy też nie. Wspomnienia nie są niezmiennie i ulegają zniekształceniu np. pod wpływem dezinformacji (plotek, pomówień, teorii spiskowych czy fake newsów). To co ma ważny wpływ na poziom zapisania informacji w pamięci, to silne emocje (tj. strach, gniew, empatia). Wzbudzenie intensywnych emocji, pogłębia wiarę nawet w fałszywy przekaz, a informacje te są lepiej zapamiętywane i chętniej przekazywane dalej⁵.

³ Kodeks Dobrych Praktyk: Czym jest dezinformacja?, Cyberdefence24, 21.04.2022 r., <https://cyberdefence24.pl/social-media/kodeks-dobrych-praktyk-czym-jest-dezinformacja>, dostęp 20.02.2025 r.

⁴ Dlaczego wierzymy w dezinformację? – analiza mechanizmów psychologicznych, Cyberpolicy, 9.10.2019 r., <https://cyberpolicy.nask.pl/1577-2/>, dostęp 21.02.2025 r.

⁵ Tamże.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

<https://tiny.pl/1qf7bmbd>

Dzieci i młodzież to odbiorcy szczególnie podatni na wpływ dezinformacji. Niedojrzałość kory przedczołowej – odpowiedzialnej za racjonalne podejmowanie decyzji, krytyczne myślenie, przewidywanie konsekwencji i kontrolę impulsów – predysponuje ich do kierowania się wyłącznie emocjami przy podejmowaniu decyzji. Z tego powodu ważne jest, aby prowadzić działania edukacyjne mające na celu zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży na temat dezinformacji, mechanizmów manipulacji i odróżniania fake newsów od prawdziwych informacji. Tym bardziej, że wyniki ankiety przeprowadzonej przez Business Insider w 2018 r. pokazały, że 62% respondentów w wieku 13-19 lat, wiedzę o świecie czerpało z mediów społecznościowych⁶.

W Internecie znajdziemy mnóstwo wartościowych informacji, z których można skorzystać na zajęciach z uczniami. Warto edukować na temat bezpiecznego korzystania z sieci oraz tego, jak reagować na różnego typu cyberzagrożenia. Należy uczyć o tym, czym jest dezinformacja, fake newsy, z jakimi technikami manipulacyjnymi możemy się spotkać. Zawsze cenne jest rozwijanie krytycznego myślenia np. poprzez uczenie umiejętności rozróżniania faktów od opinii. Uczniowie powinni zostać także wyposażeni w instrukcję do weryfikowania czy dana informacja jest prawdziwa czy też nie.

⁶ R. Premack, *Gen Zs never watch TV, are stressed about Snapchat, and are concerned that technology has ruined their mental health — here's what it's really like to be a teen*, Business Insider, 29.06.2018 r., <https://www.businessinsider.com/teens-gen-z-generation-z-what-teens-are-like-2018-6?IR=T>, dostęp 21.02.2025 r.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Materiały dostępne w Internecie do wykorzystania przez nauczycieli na zajęciach

INFOGRAFIKI

- „Czy to fake news?” – Nauka to lubię
<https://naukatolubie.pl/app/uploads/2022/03/Czy-to-fake-news-INFOGRAFIKA.pdf>
- „Nie tylko fake newsy: 10 rodzajów informacji wprowadzających w błąd” – Centrum Edukacji Obywatelskiej <https://media.ceo.org.pl/aktualnosci/nie-tylko-fake-newsy>
- „Jak rozpoznać fałszywą informację?” <https://infocraft.pl/jak-rozpoznać-fake-newsa/>
- „Nieład informacyjny” <https://spi.org.pl/category/infografika/>
- „Jak radzić sobie z dezinformacją: 12 zasad Stowarzyszenia Demagog”
https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/jak-radzic-sobie-z-dezinformacja-12-zasad-stowarzyszenia-demagog/
- „Pytania do analizy przekazów medialnych”
<https://media.ceo.org.pl/aktualnosci/media-literacy-smartphone>
- „Zasada 5 Z” <https://www.wiih.rzeszow.pl/wiadomosci-z-inspektoratu/nask-walczy-z-dezinformacja-w-sieci,2543>

FILMY

- „Fact checking online is more important than ever” – MetroSverige
<https://www.youtube.com/watch?v=Ryjpu-NWYm8>
- „#44Wybieranie wisienek (cherry picking)” – Logika Codzienna
<https://www.youtube.com/watch?v=ljAZIDD86tM>
- „Fake news, manipulacja i dezinformacja. Jak oddzielić prawdę od fałszu?” – materiały informacyjne MEiN
<https://www.youtube.com/watch?v=LdwYKMSs3zA&t=31s>
- „Pewni w sieci. Dezinformacja i fake newsy”
<https://www.youtube.com/watch?v=u3k1Nj2QSIw>
- „Jak rozpoznać deepfake? Ekspertka NASK odpowiada”
<https://www.youtube.com/watch?v=U4OF2BTQrLs>
- „Jak rozpoznać deepfake? Błędy w obrazie”
<https://www.youtube.com/watch?v=JtR7Uq7RjWs>
- „Jak rozpoznać deepfake? Błędy logiczne”

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

https://www.youtube.com/watch?v=qgeX_vLECXI

https://tiny.pl/33_1dw42

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

- „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część I-VI” – ZPE
- „Informacja o faktach a opinia” – ZPE
<https://zpe.gov.pl/szukaj?query=Fakt+czy+opinia+%E2%80%93+jak+je+odr%C3%B3%C5%BCni%C4%87?+Cz%C4%99%C5%9B%C4%87+I>
- Make it clear <https://makeitclear.edu.pl/#section-materialy-edukacyjne>
- „Od emocji do odporności na dezinformację”
<https://www.szkolazklasa.org.pl/materialy/od-emocji-do-odpornosci-na-dezinformacje-scenariusze-zajec-dla-dzieci-i-mlodziezy/>
- „Prawda czy fałsz – na tropie fake newsów”
<https://sus.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2022/07/Prawda-czy-falsz-scenariusz-lekcji.pdf>
- „Warsztat o fake newsach”
https://www.amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2024/06/Amnesty-scenariusz-z-zalacznikami-9.10-min_FINAL.pdf
- „Akademia fact-checkingu: scenariusze zajęć dla nauczycieli i edukatorów”
<https://platforma.demagog.org.pl/wp-content/uploads/2021/07/Scenariusze-zajec-dla-nauczycieli-i-edukatorow.pdf>
- „Scenariusz zajęć dla uczniów szkoły ponadpodstawowej”
<https://ibe.edu.pl/images/download/Scenariusz-zajec.pdf>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

- „Artifake: sztuka i fake newsy – scenariusze warsztatów”
https://cyberodporni.pl/wp-content/uploads/2022/06/podrecznik_jak_byc_cyberodpornym.pdf
- „Nie tylko fake newsy. Jak rozpoznawać różne rodzaje medialnej dezinformacji?”
https://globalna.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2021/10/nie_tylko_fake_newsy.pdf

STRONY NA TEMAT DEZINFORMACJI

- „Chroń się przed dezinformacją” <https://nask.pl/sprawdzam/>
<https://nask.pl/dezinfo/>
- „Test na fake” <https://media.ceo.org.pl/aktualnosci/test-na-fejk>
- Sprawdzanie wiarygodności newsów https://demagog.org.pl/fake_news/
- Sprawdzanie wiarygodności wypowiedzi <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/>

GRY, QUIZY

- Ocenianie czy zdjęcie jest prawdziwe czy wygenerowane przez AI
<https://www.realornotquiz.com/>
<https://www.whichfaceisreal.com/index.php>
- Gra planszowa „Digital brainiacs”
<https://makeitclear.edu.pl/materialy-edukacyjne/gra-planszowa-pl.html?setlng=pl>
- Gra edukacyjna „Fajnie, że wiesz”
<https://fajniezewiesz.pl/>
- Gra „Przygody Literatusa”
<https://media.ceo.org.pl/aktualnosci/przygody-literatusa>
- Gra „Dedukacja. Część 1. Sherlock i fatalne fake newsy”
<https://edukaton.github.io/deduction/#/>
- Factchecking
www.demagog.org.pl
<https://konkret24.tvn24.pl/>
<https://oko.press/>
<https://www.antyfake.pl/>
<https://www.factcheck.org/>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

KURS E-LEARNING DLA NAUCZYCIELI

- „(Dez)informacja, czyli w co wierzyć w internecie” – OSE IT Szkoła
<https://it-szkola.edu.pl/kkurs,kurs,230?startCourse=1>

KURS E-LEARNING DLA UCZNIÓW

- Makeitclear.edu.pl
<https://makeitclear.edu.pl/#section-materialy-edukacyjne>

WYDAWNICTWA

- Mierzyńska, Anna „Dezinformacja. Jak się przed nią chronić? Poradnik”
https://fundacja.orange.pl/app/uploads/2022/04/Poradnik-FO-Dezinformacja_INTERNET_RZw3.pdf
- „Kodeks dobrych praktyk: wspólnie przeciw dezinformacji”
https://www.zut.edu.pl/fileadmin/pliki/2022/ak/2006/NASK-Dezinformacja_kodeks_dobrych_praktyk.pdf
- „Naucz mnie... jak być CyberOdpornym: praktyczny podręcznik dla nauczycieli”
https://cyberodporni.pl/wp-content/uploads/2022/06/podrecznik_jak_byc_cyberodpornym.pdf
- Ulotka „Fake newsy, bańki informacyjne, teorie spiskowe: uważajmy na nieprawdziwe informacje w internetowym świecie!” – NASK
<https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/ulotka%20fake%20news.pdf>
- Plakat o fake newsach – NASK
https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/plakat_fake_news_A2_420x594.pdf
- „Era (dez)informacji: praktyczny podręcznik dla kadry nauczycielskiej” – NASK
https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/2024Era-Dezinfo_publicacja.pdf

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Irena Zalewska
Zespół Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie

Blackout poetry – warsztaty kreatywnej poezji

Uczniowie klasy trzeciej o profilu informatycznym Zespołu Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie wzięli udział w innowacyjnych warsztatach kreatywnej poezji, realizowanych pod hasłem: „*Blackout poetry, czyli lekcje kreatywnej poezji*”.

Czym jest *blackout poetry*?

Jest to forma poezji „z odzysku” – sztuka wydobywania nowych znaczeń z gotowych materiałów, która sprzyja twórczej ekspresji, kreatywnej zabawie językiem oraz refleksji nad słowem.

Jej pomysłodawcą jest Austin Kleon – pisarz, twórca stron internetowych i bibliotekarz z Teksasu, który na co dzień przegląda prasę i zakreśla ciekawe fragmenty markerem. Jego wiersze przypominają japońskie haiku (ze względu na zwięzłość) lub plakaty Loesje.

Relacja z przebiegu zajęć

Warsztaty miały charakter dwuczęściowy. W części teoretycznej uczniowie zapoznali się z ideą *blackout poetry* (określaną również jako poezja negatywna lub zaciemniająca), jej genezą oraz przykładami. W trakcie dyskusji podkreślono, że poezja nie musi być trudna i niedostępna – wystarczą słowo, marker oraz wyobraźnia.

Część praktyczna polegała na pracy z materiałami pochodzącymi z książek przeznaczonych do recyklingu oraz starych czasopism. Uczniowie poszukiwali w tekstach słów budzących emocje i skojarzenia, tworząc z nich wersy i refleksje, a pozostałą część tekstu zaciemniali markerami. Efektem ich pracy były nie tylko teksty poetyckie, ale również kompozycje graficzne – od prostych ilustracji po symboliczne obrazy.

Powstały motta, miniatury poetyckie, krótkie historie – każdy uczestnik miał okazję stworzyć dzieło unikatowe i osobiste.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Dlaczego warto realizować tego typu zajęcia?

Warsztaty *blackout poetry* stanowią skuteczne narzędzie rozwijania kreatywności oraz myślenia nieszablonowego. Co istotne, nie wymagają specjalnych umiejętności literackich – dzięki czemu każdy uczeń, niezależnie od wcześniejszych doświadczeń z poezją, może poczuć się twórcą.

Zajęcia te niosą również wartość ekologiczną – materiały wykorzystywane podczas pracy pochodzą z recyklingu, co sprzyja budowaniu postaw proekologicznych. Obserwowane zaangażowanie uczniów świadczy o tym, że taka forma pracy jest nie tylko atrakcyjna, ale także skuteczna w przełamywaniu barier związanych z pisaniem i interpretacją tekstów literackich.

Jak rozpocząć przygodę z *blackout poetry* na własnych zajęciach?

Wystarczy przygotować stare książki, gazety, niepotrzebne kartki oraz markery lub zakreślacze. Warto rozpocząć od analizy kilku przykładowych prac, które można znaleźć w Internecie lub stworzyć samodzielnie. Zachęćmy uczniów do eksperymentowania z tekstami, dzielenia się efektami swojej pracy, a przede wszystkim – do czerpania radości z tworzenia i otwartości na niestandardowe formy wypowiedzi artystycznej.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Scenariusz warsztatów: *Blackout poetry* – tworzę poezję

Cele ogólne zajęć

- doskonalenie umiejętności interpretacji tekstu literackiego,
- rozwijanie umiejętności wyrażania myśli w mowie, piśmie oraz za pomocą środków plastycznych.

Cele szczegółowe

- zapoznanie uczniów z terminem *blackout poetry*,
- rozwijanie wrażliwości literackiej i estetycznej,
- tworzenie nowego przekazu na bazie tekstu źródłowego,
- redagowanie autorskich utworów poetyckich w oparciu o tekst prozatorski.

Metody pracy

- pogadanka,
- mapa myśli,
- praca z tekstem literackim,
- praca z tekstem kultury.

Formy pracy

- praca indywidualna,
- praca grupowa.

Środki dydaktyczne i materiały

- artykuły z czasopism,
- fragmenty książek,
- przykłady wierszy *blackout poetry*,
- drzewko poezji,
- kartki z fragmentem definicji „poezja” zaczerpniętym z Wikipedii,
- mazaki i markery.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Przebieg zajęć

1. **Czynności organizacyjne** – powitanie, sprawdzenie obecności, przedstawienie celu zajęć.
2. **Mapa myśli** – uczniowie zapisują skojarzenia z hasłem „poezja” na tablicy.
3. **Ćwiczenie** – na kartkach z fragmentem definicji zaczerpniętym z Wikipedii, przy pomocy zakreslacza uczniowie zaznaczają tylko te słowa, które oddają sens pojęcia poezja, a dodatkowo utworzą wiersz.
4. **Dyskusja**, co w ogóle możemy nazwać poezją?
5. **Drzewko poezji** – na przygotowanym drzewku poezji uczniowie zamieszczają na karteczce imiona i nazwiska ulubionych poetów i tytuły ich wierszy.
6. **Prezentacja multimedialna** – omówienie idei *blackout poetry* wraz z przykładami.
7. **Rozdanie materiałów** – nauczyciel przekazuje uczniom fragmenty tekstów do pracy.
8. **Instruktaż** – uczniowie wybierają 8–15 słów, tworząc z nich spójną wypowiedź (dosłowną lub metaforyczną). Wybrane słowa pozostają widoczne, reszta tekstu zostaje zamalowana, a kartka może zostać wzbogacona ilustracją nawiązującą do treści.

Jak to zrobić?

- Na zadrukowanej stronie z czasopisma lub książki należy czytając wybiórczo tekst, wychwycić jedno słowo, które zwraca największą uwagę i zakreślić je kolorowym markerem.
- Następnie do wybranego słowa dobrać inne, pasujące do wizji tematycznej tworzonego wiersza (mogą to być słowa, które przyciągają uwagę, same naprowadzą na temat wiersza, nadadzą kierunek twórczości; wyrazy mogą być odzwierciedleniem stanu emocjonalnego, samopoczucia ucznia czy jego aktualnych przeżyć; można też zacząć od wybierania słów według klucza: czasowniki, rzeczowniki, przysłówki; jeśli autorowi lub autorce zależy na bardziej narracyjnym tekście, zakreślić trzeba też przymyki: jeśli, z, i itp.; do wybranych słów należy szukać kolejnych, które do nich pasują).
- W dalszej części uczniowie eliminują słowa i skracają wiersz do kilku wyrazów.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

- Następnie pozostałe niepotrzebne zdania, słowa, wersy zamalowują (lub zaciemniają) kolorowym markerem, tak aby pozostał widoczny tylko stworzony przez nich nowy tekst.
 - Uczniowie mogą zaznaczyć też kierunek czytania.
9. **Prezentacja prac** – uczniowie czytają swoje utwory na forum klasy, dzielą się refleksjami.
10. **Galeria prac** – wykonane *blackouty* zostają wyeksponowane w klasie.
11. **Ewaluacja** – uczniowie oceniają swoją aktywność i wrażenia z zajęć.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Podsumowanie

Warsztaty *blackout poetry* były dla mnie jako nauczyciela bibliotekarza niezwykle poruszającym doświadczeniem. Obserwowanie uczniów, którzy z zaangażowaniem, skupieniem i nieskrywaną radością tworzyli własne teksty poetyckie, pokazało, jak wielki potencjał twórczy drzemie w młodych ludziach – często nieodkryty i uśpiony przez schematy szkolnej rutyny. Wystarczyło dać im przestrzeń, odrobinę swobody i nietypowe narzędzie – a efekty przerosły moje oczekiwania.

Blackout poetry to coś więcej niż zabawa słowem – to skuteczna metoda pracy z tekstem, rozwijająca kreatywność, myślenie metaforyczne i wrażliwość językową. Co ważne, nie wymaga specjalistycznych umiejętności ani kosztownych materiałów – wystarczą stare gazety, markery i... otwartość na twórcze eksperymenty.

Z pełnym przekonaniem zachęcam nauczycieli, wychowawców i bibliotekarzy do wprowadzenia tej formy pracy do swojej praktyki. To sposób na budowanie więzi z uczniami, rozwijanie ich potencjału i pokazanie, że poezja może być bliska, autentyczna i naprawdę dla każdego.

Obchody Roku Wałbrzyskiej Porcelany – propozycje wałbrzyskiej Biblioteki Pedagogicznej

Rok 2025 w Wałbrzychu to Rok Wałbrzyskiej Porcelany. Dlatego też dla realizacji tego hasła zaplanowano w naszym mieście wiele wydarzeń związanych z porcelaną, m.in.: warsztaty, wystawy, zajęcia edukacyjne, konkursy dla uczniów wałbrzyskich szkół.

Wałbrzyska Filia Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej również włączyła się w realizację tego hasła. Przygotowany został wykład na temat historii trzech największych w Wałbrzychu fabryk porcelany, zajęcia edukacyjne dla uczniów klas starszych szkoły podstawowej oraz trzy wystawy: pokonkursowych uczniowskich prac plastycznych przygotowanych na konkurs „Moja filiżanka”; wałbrzyskiej porcelany (z prywatnych zbiorów naszej czytelniczki) oraz książek, których tematyka wiąże się z porcelaną, a są dostępne w zasobach dolnośląskich bibliotek pedagogicznych i zostały wypożyczone w ramach wypożyczalni międzybibliotecznej oraz przysłane do wałbrzyskiej biblioteki pedagogicznej (do końca czerwca 2025).

Już w styczniu uczniowie z kółka geograficznego jednej z najstarszych w mieście szkół podstawowych (dawna Szkoła Podstawowa nr 1, obecnie Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 w Wałbrzychu) uczestniczyli w bibliotece w zajęciach dedykowanych historii wałbrzyskiego „białego złota”. Omówiono działalność zakładów porcelany w XIX i XX wieku, zaprezentowano cechy charakterystyczne dla wyrobów pochodzących sprzed II wojny światowej oraz wyrobów powojennych. Szczegółowo prześledzona została zwłaszcza historia wyrobów porcelany „Krzysztof”, ponieważ fabryka była zlokalizowana w pobliżu szkoły, a także rodzice i dziadkowie niektórych uczniów pracowali w tym zakładzie. Okazało się, że w większości ukończyli oni też funkcjonującą od 1947 roku w pobliskim Szczawnie Zdroju szkołę ponadpodstawową o profilu ceramicznym. Co ciekawe wystawa porcelany z prywatnych zbiorów naszej czytelniczki bardzo się uczestnikom naszego pierwszego spotkania podobała,

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

a małe filiżanki przywoływały wspomnienia z dzieciństwa. Prawie każdy uczestnik zajęć przyznał, że miał podobny zestaw porcelany śniadaniowej dla przedszkolaków z „Krzysztofa”. Uczestnikami kolejnych zajęć o porcelanie byli uczniowie z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 w Wałbrzychu, których z kolei zainteresowała historia wyrobów porcelany „Wałbrzych”. Ta fabryka była na terenie dzielnicy Stary Zdrój w sąsiedztwie dworca kolejowego Wałbrzych Miasto i całkiem blisko tej szkoły. Dlatego też uczniowie szczegółowo znali dzieje tego zakładu, potrafili wskazać cechy charakterystyczne dla wyrobów porcelanowych z „Wałbrzycha”. Niektórzy zwracali uwagę, jak zmieniał się pobliski krajobraz, gdy znikwały kolejne budynki fabryki, gdy rozpoczął się proces likwidacji, zakończyła produkcja wyrobów. Wśród ich rodziców, dziadków byli dawni pracownicy fabryki „Wałbrzych”, a w domach często lokalne wyroby porcelanowe.

Warto zauważyć, że uczniowie uczestniczący w zajęciach posiadali sporą wiedzę na temat wałbrzyskiej porcelany. Bez trudu rozwiązywali przygotowane zagadki i rebusy związane z wałbrzyską porcelaną. Wiedzieli, które wyroby porcelanowe z Wałbrzycha (dawny Waldenburg, co w języku niemieckim oznacza „leśny gród”) były np. znane i nagradzane na wystawach oraz targach na początku XX wieku. Uczniowie z Dolnośląskiego Zespołu Szkół Specjalnych Przyszpitalnych bez trudu rozwiązyli krzyżówkę, która została przygotowana do uzupełnienia w oparciu o wiedzę o wałbrzyskiej porcelanie prezentowaną podczas zajęć.

Temat wałbrzyskiej porcelany cieszył się wśród uczestników zajęć edukacyjnych w tym roku szkolnym dużym zainteresowaniem. Warto podkreślić, że uczniowie z Publicznej Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10 im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Wałbrzychu nie tylko uczestniczyli w zajęciach przygotowanych na temat: „Moje Miasto Rokiem Wałbrzyskiej Porcelany”, ale przynieśli osobiście do biblioteki swoje prace plastyczne przygotowane w ramach szkolnego konkursu „Moja filiżanka”. Ta wystawa (przygotowana w bibliotece w ramach wieloletniej współpracy ze szkołą) wzbudza duże zainteresowanie naszych czytelników. Wszystkie filiżanki, kubeczki i talerzyki oraz cukierniczka są bardzo ładne, kolorowe, starannie wykonane przez uczniów. Można nadmienić, że przygotowana wystawa „Moja filiżanka” ma katalog prac uczniów zamieszczony na stronie biblioteki oraz Facebooku, co zachęca, aby odwiedzając bibliotekę zobaczyć prace uczniów.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Filizanka – I miejsce w konkursie

Biała filizanka

Cukierniczka

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Kubeczek

Niebieski kubek

Wystawa rysunków

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie w projekcie „Gramy Zmysłami”

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie, w bieżącym roku szkolnym 2024/2025 po raz pierwszy dołączyła do Ogólnopolskiego Projektu Edukacyjnego „Gramy Zmysłami”, którego celem jest wspieranie rozwoju dzieci poprzez integrację sensoryczną oraz twórcze wykorzystanie zmysłów w procesie uczenia się i poznawania świata.

Projekt ten doczekał się już czwartej edycji i od września 2024 do kwietnia 2025 roku, stanowił doskonałą okazję do zaproponowania nowych form pracy z najmłodszymi użytkownikami. Organizatorem jest Szkoła Podstawowa Gminy Oleśnica im. Adama Mickiewicza w Oleśnicy.

W każdej edycji projektu przewidziano miesięczne zadania tematyczne, które angażują różne zmysły. Tak było i tym razem. Zajęcia były prowadzone w wybranych placówkach oświatowych, z którymi biblioteka współpracuje. Harmonogram i realizacja zadań IV edycji przedstawiał się następująco:

- Październik – Sensoryczne obrazy

Dzieci tworzyły prace plastyczne z wykorzystaniem materiałów o różnych fakturach.

<https://tiny.pl/zxspxrww2>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

- Listopad – Slime

Zabawy z masą slime, przygotowaną z mąki i mydła, rozwijały zmysł dotyku i motorykę małą.

<https://tiny.pl/w8yj51mk>

- Grudzień – Zimno-ciepło

Eksperymenty z ciepłą i zimną wodą pozwalały dzieciom na poznanie różnic temperatur i reakcji ciała na nie.

https://tiny.pl/g0t_66k3

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

- Styczeń – Smakowita sensoryka

Dzieci przygotowywały zdrowe przekąski, takie jak owocowe szaszłyki, angażując zmysły smaku i węchu.

<https://tiny.pl/gqdc0dr7>

- Luty – Brudne zadanie

Zabawy z różnymi masami sensorycznymi, czy malowanie rękami, pozwalały dzieciom na swobodne eksplorowanie tekstur i kolorów.

<https://tiny.pl/dq01dkqr>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

- Marzec – Kwiaty pełne zmysłów

Dzieci sadząc kwiaty miały okazję dotykać ziemi oraz poczuć zapach roślin. Praca z naturalnymi materiałami rozwijała nie tylko zmysł dotyku, wzroku i węchu, ale również uczyła cierpliwości i odpowiedzialności za rośliny.

<https://tiny.pl/21cw-w2h>

- Kwiecień – Wodne zadanie

Dzieci uczestniczyły w zabawach z wodą, które dostarczyły im wielu bodźców sensorycznych. Rozwijały zmysł wzroku, dotyku oraz koordynację ruchową.

<https://tiny.pl/st2255rf>

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Dzięki udziałowi w projekcie mogliśmy zaproponować nową formę edukacji – opartą na doświadczaniu i aktywnym udziale dziecka w procesie poznawczym. Zajęcia sensoryczne nie tylko wspierały rozwój psychoruchowy uczestników, ale również wzmacniały ich poczucie sprawczości, budowały relacje społeczne i rozwijały kreatywność.

Udział w IV edycji projektu „Gramy Zmysłami” okazał się wartościowym doświadczeniem zarówno dla dzieci, jak i dla nas, nauczycieli – bibliotekarzy. Pozytywne opinie uczestników oraz zaangażowanie nauczycieli i opiekunów utwierdziły nas w przekonaniu, że warto kontynuować tego typu inicjatywy, które łączą edukację z zabawą i wspierają całościowy rozwój dziecka.

„Biblioteka. Lubię tu być!” – Ogólnopolski Tydzień Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie

Ogólnopolski Tydzień Bibliotek to akcja, która odbywa się co roku. Rozpoczyna się 8 maja w Dzień Bibliotekarza i Bibliotek i trwa przez cały tydzień. Święto to ma na celu promocję czytelnictwa, podkreślanie roli oraz znaczenia bibliotek w środowisku, jako ośrodków wiedzy, kultury i integracji społecznej. Każda edycja przebiega pod innym hasłem, którego wyboru dokonuje Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – pomysłodawca i koordynator tego wydarzenia. XXII edycji przyświecało motto „Biblioteka. Lubię tu być!”.

Jak co roku nasz placówka włączyła się w obchody tego święta i przygotowała z tej okazji atrakcyjną ofertę. Były to, m. in.:

- Konkursy

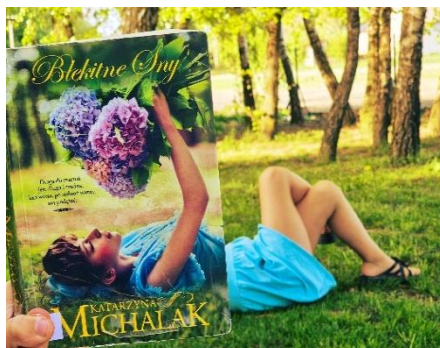
„Literackie Story Cubes” to internetowy konkurs wiedzy z wykorzystaniem kości opowieści. Celem konkursu była promocja czytelnictwa, rozwijanie zainteresowań i pasji czytelniczych, kreatywności, aktywności twórczej uczniów oraz promocja biblioteki w środowisku. Pytania konkursowe przygotowane zostały na podstawie wylosowanych wcześniej obrazków z pakietu Story Cubes, będących motywem przewodnim konkursu. Wydarzenie przeprowadzone zostało na bibliotecznym FB i cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem.

„Ubierz się w książkę” to konkurs fotograficzny adresowany do mieszkańców powiatu ciechanowskiego. Zadaniem uczestników było zrobienie zdjęcia z zasłoniętą przez okładkę książki, czasopisma lub płyty częścią ciała. Okładka miała stanowić spójną całość z twarzą lub sylwetką. Komisja IV edycji tego konkursu miała trudne zadanie, ale kierując się kryteriami zapisanymi w regulaminie wyłoniła laureatów.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

I miejsce

II miejsce

III miejsce

- Lekcje czytelniczo-edukacyjne

„*Dobre obyczaje, czyli w lekkim tonie o bon tonie*” zajęcia z elementami biblioterapii, które zostały zorganizowane dla Grupy Krasnala Wesołka z Niepublicznego Przedszkola Językowego Akademia Krasnoludków w Ciechanowie. Z dziećmi rozmawialiśmy o dobrych manierach, o magicznych słowach, które pomagają nam w życiu oraz o tym, jakie zachowanie jest uprzejme, a czego nie należy robić. Przedszkolaki wykonały plakat oraz wzięły udział w przygotowanych zabawach tematycznych, a na zakończenie spotkania zostały odznaczone medalami grzeczności, które same wykonały.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

„W interaktywnym świecie bajek i baśni” zajęcia z wykorzystaniem narzędzi TIK z grupą pięciolatków z Miejskiego Przedszkola nr 3 w Ciechanowie. Dzieci dowiedziały się jak korzystać z biblioteki oraz jej zbiorów, miały okazję obejrzeć nietypowe książki (np. dźwiękowe, pop-up books, czyli rozkładanki i książeczki z okienkami) oraz rozwiązać przygotowane bajkowe quizy. Na zakończenie interaktywne zabawy z wykorzystaniem Magicznej Ściany i Magicznego Dywanu okazały się trafionym dopełnieniem całego spotkania.

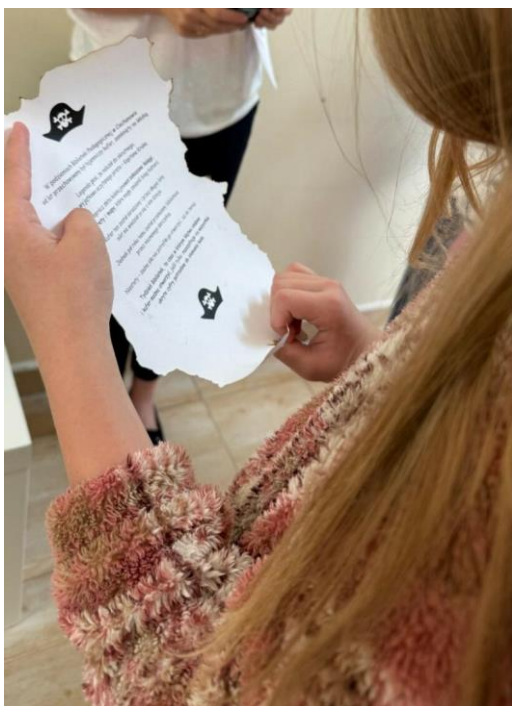

„Skok po wiedzę” zajęcia edukacyjno-sportowe z grupą sześciolatków z Miejskiego Przedszkola nr 3 w Ciechanowie, które miały na celu edukację prozdrowotną, rozwijanie sprawności motorycznej, wspieranie nawyku zdrowego stylu życia oraz kształtowanie umiejętności działania w zespole. Dzieci miały okazję wziąć udział w wyścigu z książką na głowie, zabawie z ręki do ręki oraz w zmaganiach z jajkiem na łyżce. Tańczyły również z balonami oraz ćwiczyły przy piosence „Głowa, ramiona, kolana, pięty”.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

„*Biblioteka – drzwi do krainy magii i przygód*”, czyli biblioteczny escape room. W grze wzięli udział uczniowie ze Społecznej Szkoły Podstawowej STO w Ciechanowie. Podczas spotkania dzieci wcieliły się w rolę odkrywców, którzy musieli rozwiązać serię łamigłówek, aby złamać kod do kufra „Kapitana Kruka”. Uczniowie z zaangażowaniem przeszukiwali zakamarki biblioteki, odczytywali ukryte wiadomości i rozwiązywali przygotowane zadania. Zajęcia dostarczyły wszystkim wielu pozytywnych emocji i były doskonałą okazją do pokazania, że biblioteka to nie tylko miejsce do czytania, ale także do twórczej zabawy i rozwijania wyobraźni.

- Inne działania

„*Wędrujące książki, czyli akcja bookcrossingu*”. Nasi czytelnicy jak co roku mogli wziąć udział w tej ciekawej inicjatywie, która łączy ludzi poprzez wspólną miłość do czytania. Akcja zawsze cieszy się dużym zainteresowaniem wśród naszych użytkowników.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

„Biblioteka bohaterem literackim” – przegląd literatury dla dzieci i dorosłych, w której bohaterem jest biblioteka, w postaci prezentacji multimedialnej, która była zamieszczona na naszej stronie internetowej oraz bibliotecznym Facebooku.

Jak widać tegoroczny XXII Ogólnopolski Tydzień Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie obfitował w różne wydarzenia oraz atrakcje. Osoby, które włączyły się wspólnie z nami w jego świętowanie miały okazję przekonać się, jak atrakcyjnym i nowoczesnym miejscem jest współczesna biblioteka.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Joanna Opozda-Zawadzka
II Liceum Ogólnokształcące w Krakowie

Projekt innowacji: „Mała skala – wielkie efekty”

I. Informacje wstępne

1. Autor innowacji: mgr Joanna Opozda-Zawadzka

2. Rodzaj innowacji: programowo – metodyczna

3. Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.)
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.)

4. Miejsce realizacji ...

5. Czas realizacji i zasięg innowacji....

II. Wstęp

Innowacja pedagogiczna zatytułowana „*Mała skala – wielkie efekty*” opracowana została w oparciu o:

- Ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.)

III. Założenia ogólne oraz geneza innowacji

Przedstawiona innowacja jest nowatorskim rozwiązaniem metodycznym, którego celem jest poprawa jakości pracy szkoły. Głównym założeniem opracowanej innowacji jest rozwijanie oraz doskonalenie u uczniów kompetencji w zakresie uczenia się chemii, a także ułatwienie zrozumienia i zapamiętania zjawisk oraz pojęć chemicznych. Innowacja ma na celu pobudzenie zainteresowania wśród uczniów przedmiotami przyrodniczymi, a także otaczającym ich światem. Uczestnictwo w zajęciach wzbogaconych o pracę techniką małej skali przyczyni się do rozwijania u uczniów umiejętności logicznego myślenia oraz wyciągania wniosków na podstawie obserwacji. Samodzielne wykonywanie przez uczniów doświadczeń z zachowaniem zasad bezpieczeństwa pozwala na lepsze zrozumienie i zapamiętanie nowych wiadomości, a także rozbudza zainteresowanie otoczeniem, kształtuje myślenie analityczne i przyczynowo-skutkowe.

IV. Opis innowacji oraz jej przewidywane efekty

Opracowana innowacja opiera się na nauczaniu z wykorzystaniem metody IBSE (*Inquiry Based Science Education*) polegającej na uczeniu się przedmiotów przyrodniczych poprzez odkrywanie. Wdrożenie metody pozwoli uczniom na kształtowanie przydatnych w codziennym życiu umiejętności takich, jak samodzielne myślenie, wyszukiwanie informacji, analiza zdarzeń i wyciąganie wniosków. Nauka przez odkrywanie sprzyja rozwijaniu współpracy, wpływa pozytywnie na relacje panujące w klasie i jest atrakcyjną formą pracy, ponieważ mobilizuje młodzież do poszukiwania wiadomości i samodzielnego dochodzenia do rozwiązań. Metoda IBSE wymaga od uczniów zadawania pytań, stawiania hipotez, wykonywania obserwacji, zbierania i gromadzenia danych, a także wyciągania wniosków z przeprowadzonych doświadczeń. Pobudza ciekawość, motywuje do zajmowania się danym pojęciem przez dłuższy czas, uczy myślenia abstrakcyjnego i kształtuje myślenie krytyczne. Metoda rozwija także umiejętność komunikowania i współpracy z rówieśnikami, uczy odpowiedzialności oraz poczucia obowiązku. Wdrażanie innowacji daje gwarancję, iż proces nauczania chemii będzie przebiegał planowo, celowo i systematycznie oraz będzie atrakcyjny i ciekawy dla uczniów.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

V. Cele innowacji

Cele główne:

1. Rozwijanie zdolności i zainteresowań prawidłowościami występującymi w świecie chemii.
2. Korelacja umiejętności przedmiotowych z innymi obszarami działalności szkolnej i pozaszkolnej uczniów.
3. Uczenie samodzielnego myślenia i twórczego rozwiązywania problemów.

Cele szczegółowe:

1. Wdrażanie do bezpiecznej pracy laboratoryjnej.
2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego planowania i przeprowadzania doświadczeń.
3. Kształtowanie umiejętności obserwacji i wyciągania wniosków z doświadczeń.
4. Doskonalenie umiejętności korzystania z modeli, tablic, wykresów.
5. Kształtowanie umiejętności posługiwania się sprzętem i szkłem laboratoryjnym potrzebnym do wykonania doświadczeń i eksperymentów.
6. Zachęcanie do samodzielnego odkrywania przez eksperymentowanie, rozwijanie kompetencji praktycznych i badawczych.

VI. Oprzązowanie innowacji i metody ewaluacji

Wdrożenie innowacji będzie wymagało korzystania z odczynników chemicznych oraz sprzętu i szkła laboratoryjnego dedykowanego do pracy techniką chemii w małej skali, a także środków ochrony – rękawiczki i okulary ochronne w sytuacjach, gdy przeprowadzane doświadczenie będzie tego wymagać.

W celu uzyskania informacji zwrotnej nauczyciel przeprowadzi rozmowy indywidualne i grupowe z uczniami oraz obserwacje podczas zajęć. Pod koniec roku szkolnego zostanie przeprowadzony kwestionariusz ankiety podsumowujący zajęcia. Szczegółowa analiza wyników ankiety, przeprowadzonych rozmów i obserwacji podczas zajęć pozwoli ocenić stopień realizacji zamierzonych celów. Działania te pomogą wyciągnąć wnioski, zaplanować pracę i ewentualnie zmodyfikować metody pracy. Wszystkie wyniki i uwagi zostaną opracowane w sprawozdaniu oraz udostępnione dyrektorowi szkoły.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

VII. Uwagi końcowe

Powyższa innowacja jest odpowiedzią na potrzeby uczniów związane z poznaniem technik i sposobów pozwalających na poznawanie oraz rozumienie zjawisk chemicznych. Dzięki innowacji uczniowie będą poddani szerokiej, wielozmysłowej stymulacji, będą motywowani do pracy i poszukiwania nowych rozwiązań oraz będą mogli odkryć, że nauka chemii może być przystępna i ciekawa.

Metoda IBSE uczy myślenia abstrakcyjnego i kształtuje myślenie krytyczne. Pobudza ciekawość, zachęca do systematycznej nauki, zbierania informacji oraz motywuje do zajmowania się danym pojęciem przez dłuższy czas. Tworzy płaszczyznę do nauki we współpracy z rówieśnikami. Promuje użyteczność nauki, dając uczniom możliwość wykorzystania nabytych umiejętności w życiu poza szkołą. Dzięki temu uczniowie mają szansę stać się myślącymi, rozumiejącymi i wnikliwymi jednostkami, które potrafią badać i dociekać.

Bibliografia

MAZURSKA M., *IBSE (uczenie przez odkrywanie) na przedmiotach przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem geografii*. [dokument elektroniczny] tryb dostępu: https://www.cen.edu.pl/uploads/m.mazurska/IBSE_-_prezentacja_1.pdf, dostęp 27.05.2025 r.

SOKOŁOWSKA D., *Ewolucyjny proces implementacji IBSE w szkołach* [dokument elektroniczny] tryb dostępu: <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/3b66c493-03d9-453b-8f55-07f74b9d42a8/content>, dostęp 27.05.2025 r.

SOKOŁOWSKA D., *Podstawy IBSE*. [dokument elektroniczny] tryb dostępu: <https://ack.fais.uj.edu.pl/documents/97137412/c08fb2f1-d5c9-4067-acce-f41c810673e3>, dostęp 27.05.2025 r.

Wychowanie obywatelskie w młodszym wieku szkolnym

Jednym z wielu zadań szkoły jest kształtowanie postaw obywatelskich i społecznych uczniów edukacji wczesnoszkolnej. Jest to niezwykle ważne zadanie gdyż jego realizacja ma wpływ na istnienie bądź brak więzi z krajem ojczystym, na świadomość własnych korzeni czy rzetelne wypełnianie roli obywatela w dorosłym życiu.

Współcześnie rozumiany patriotyzm, gdy Polska jest krajem wolnym, nie jest kojarzony głównie z gotowością do walki o ojczyznę i jej obroną. To zrozumiałe, że nie wiąże się tylko z walką zbrojną o tożsamość narodową, nie polega wyłącznie na obronie kraju przed wrogiem zewnętrznym. Wiąże się z przekazywaniem szacunku i przywiązania do ojczyzny, historii, tradycji, kultury narodu, z szerzeniem umiłowania ziemi rodzinnej, przywiązaniem do wspólnoty lokalnej i miejsca swojego pochodzenia. Współczesny patriotyzm to również angażowanie w sprawy i potrzeby narodu oraz państwa: partycypacja polityczna i odpowiedzialność obywatelska, uczestnictwo w wyborach i referendach, przestrzeganie norm prawnych i społecznych, płacenie podatków, angażowanie się w wolontariat, dbanie o środowisko naturalne. Nie mniej ważny jest szacunek do języka ojczystego i symboli narodowych, prezentowanie postawy otwartości i tolerancji, akceptacja dla różnorodnych poglądów, przekonań politycznych oraz wiary. Istotnym rodzajem współczesnego patriotyzmu jest patriotyzm ekonomiczny, zwany również gospodarczym, czyli podejmowanie świadomych decyzji ekonomicznych, mających pozytywny wpływ na wspólnotę narodową.

Ważnym zadaniem szkoły i nauczycieli jest praktyczne przygotowywanie uczniów do pełnienia roli obywatela. Kształtowanie postawy obywatelskiej oraz promowane pożądanych społecznie zachowań wśród uczniów odbywa się na wszystkich szczeblach kształcenia. Rzetelne zdobywanie wiedzy, stopniowe włączanie uczniów w życie społeczności lokalnej, a następnie regionu i całego kraju, zdobywanie praktycznych obywatelskich i społecznych doświadczeń to niezwykle istotne zadania szkoły.

W Preambule Ustawy o systemie oświaty możemy przeczytać zapis „*Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania*

WARTO WIEDZIEĆ

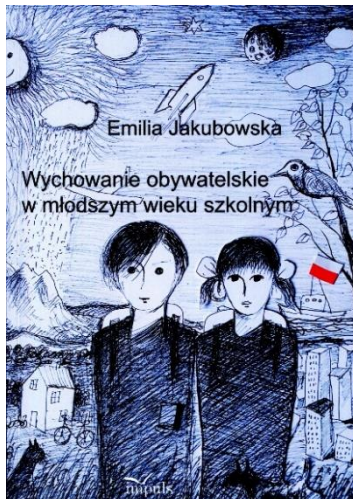
obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.

Wychowanie obywatelskie obejmuje wszelkie oddziaływania wychowawcze oraz działalność własną uczniów w celu uświadomienia mechanizmów funkcjonowania państwa, obowiązków i praw obywateli, wdrożenia do wykonywania czekających ich obowiązków oraz do korzystania z przysługujących im praw. Mają one wpływać na kształtowanie poglądu młodych ludzi na świat, na postawy społeczne, obywatelskie i patriotyczne, przygotować do udziału w życiu społecznym, opartym na zasadach demokracji.

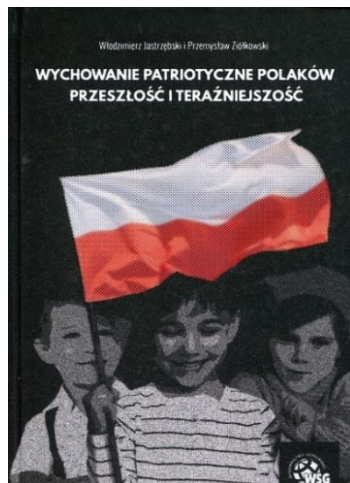
Niezwykle ważne jest przekazywanie wartości patriotycznych najmłodszym uczniom. Rozmowy o historii, symbolach narodowych, tradycji i kulturze państwa, bohaterach narodowych uwrażliwiają na wydarzenia historyczne. Organizacja uroczystości patriotycznych, takich jak: Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, Święto Narodowe Trzeciego Maja, Narodowe Święto Niepodległości, wpływają na kształtowanie szacunku oraz wrażliwości młodych ludzi do ojczyzny. Postawy patriotyczne przekazywane są również przez dziadków czy rodziców – choćby wywieszanie flagi, odwiedzanie grobów nieznanych żołnierzy czy udział w wyborach. Wszystko to służy wzmocnieniu poczucia tożsamości narodowej, przywiązaniu do historii i tradycji narodowych. Kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Wychowuje dzieci w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, tolerancji wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej, praw i obowiązków.

W bieżącym roku szkolnym 2024/2025 wśród kilku kierunków polityki oświatowej państwa jest zapis *Szkoła miejscem edukacji obywatelskiej, kształtowania postaw społecznych i patriotycznych, odpowiedzialności za region i ojczyznę. Edukacja dla bezpieczeństwa i pro obronna*. Polecamy kilka wybranych publikacji, tematycznie związanych z tym kierunkiem, ze zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie.

WARTO WIEDZIEĆ

Jakubowska E., *Wychowanie obywatelskie w młodszy wieku szkolnym*, Kraków : Impuls, 2021

Jastrzębski W., *Wychowanie patriotyczne Polaków : przeszłość i teraźniejszość*, Bydgoszcz : Wydawnictwo Uczelniane WSG, 2021

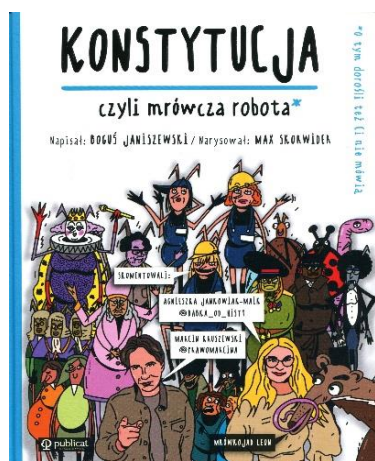

Żuchelkowska K., *Jest takie miejsce, taki kraj... : wychowanie patriotyczne w przedszkolu*, Toruń : Jagielloński Instytut Wydawniczy : Akapit Wydawnictwo Edukacyjne, 2021

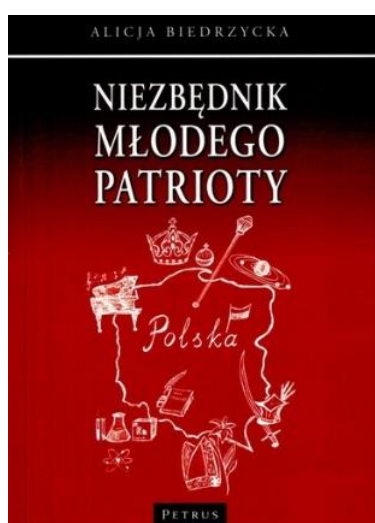
WARTO WIEDZIEĆ

Społeczeństwo obywatelskie : historia, teoria, praktyka /
redakcja naukowa Rafał Kania, Marcin Kazimierczuk,
Warszawa : Difin, 2021

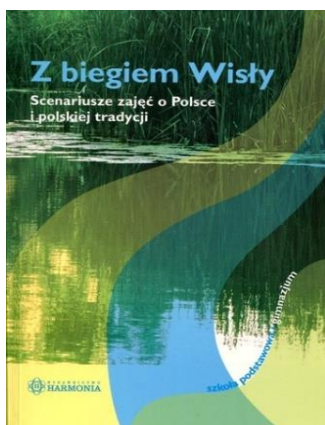

Konstytucja czyli Mrówcza robota : o tym dorośli też ci nie*
mówią / napisał Boguś Janiszewski. Poznań : Publicat
Wydawnictwo, 2025

Biedrzycka A., Niezbędnik młodego patrioty, Kraków :
Wydawnictwo Petrus, 2020

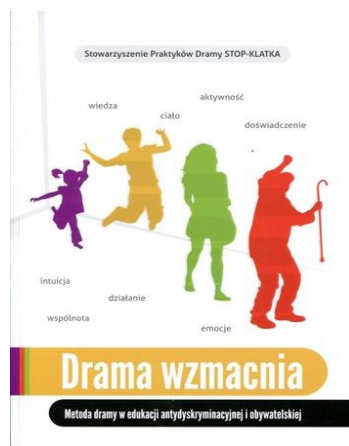
WARTO WIEDZIEĆ

Z biegiem Wisły : scenariusze zajęć o Polsce i polskiej tradycji : szkoła podstawowa i gimnazjum / red. Magdalena Żywicka, Gdańsk : Harmonia, 2010

Piękna nasza Polska cała : zbiór scenariuszy zajęć i uroczystości o charakterze patriotycznym dla dzieci w wieku przedszkolnym, Kraków : CEBP 24.12 Sp. z o.o., 2020

Drama wzmacnia : metoda dramy w edukacji antydyskryminacyjnej i obywatelskiej / red. merytoryczna Małgorzata Winiarek-Kołučka, Warszawa : Stowarzyszenie Praktyków Dramy Stop-Klatka, 2016

Bibliografia

JASZCZYSZYN E., JAKUBOWSKA E., *Wychowanie obywatelskie i społeczne w klasach I-III szkoły podstawowej*, Lubelski Rocznik Pedagogiczny 2017, T. XXXVI, z. 1, s. 157-169

Anna Wesołowska

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Mławie

„Połowa człowieka składa się z książek,

które przeczytał”

Kazimierz Kutz

Biblioteka od kuchni

Czym zajmuje się bibliotekarz? Kiedy byłam mała ten zawód, być może, a nawet z dużą dozą pewności, z racji przeczytanych książek i obejrzanych filmów, kojarzył mi się z aurą tajemnicy i magią. Wtedy wydawało mi się, że obcowanie z literaturą w takiej książnicy! (nie wiem czemu, ale uwielbiam to słowo) to fantastyczne zajęcie. Cała masa rozmaitych książek, dostępnych w każdym momencie, oczywiście odpowiednio uszeregowanych, pieczołowicie ułożonych, koniecznie starych i wartościowych pod każdym względem. Dziś mamy nowoczesne biblioteki w pełni odpowiadające współczesnym standardom, mamy też ebooki i audiobooki, ba nawet synchrobooki, ale one niestety mimo licznych i bezsprzecznych zalet mają dla mnie jedną, podstawową wadę – nie ma w nich szelestu kartek ani charakterystycznego zapachu papieru...

Żeby była jasność nie jestem przeciwniczką nowoczesnych technologii ☺. Absolutnie nie. Uważam wręcz, że jeśli są właściwie i z umiarem użytkowane, stanowią prawdziwe dobrodziejstwo. Moje dzieciństwo i młodość nie były skomputeryzowane, mało tego, pamiętam jeszcze czasy, kiedy żyliśmy bez Internetu. W tamtych zamierzchłych czasach, żeby odrobić zadania domowe trzeba było udać się do szkolnej albo miejskiej biblioteki, spędzić czas na poszukiwaniu potrzebnych informacji, potem ich przepisaniu (bo ksera też jeszcze wtedy nie było), przez co niekiedy, a nawet bardzo często, takie biblioteczne posiedzenia trwały naprawdę długie godziny. To był czas kiedy bibliotekę i same książki można było pokochać albo przeciwnie znieubić na kolejne długie lata... Dziś czasy diametralnie się zmieniły, telefon zastępuje nam kilka urządzeń. Możemy nim zrobić zdjęcia, nagrać film, przejrzeć Internet, odebrać pocztę, a nawet zapłacić za zakupy. Jeżeli mamy odpowiednią aplikację i kod dostępu możemy również czytać książki. Jest to wygodna opcja pozwalająca czytać w każdej wolnej chwili i każdym możliwym miejscu, praktycznie 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu bez jakichkolwiek ograniczeń. Dla osób, które mają problem ze wzrokiem fajną i użyteczną opcją

WARTO WIEDZIEĆ

są audiobooki. Taki dostęp do książek w postaci elektronicznej oferuje dziś swoim czytelnikom wiele bibliotek. Jest to kolejny krok w stronę nowoczesności i ukłon w kierunku użytkowników, którzy z tego dobrodziejstwa mogą nieodpłatnie korzystać. Biblioteka, w której pracuję również od kwietnia ubiegłego roku zapewnia czytelnikom dostęp to takiej właśnie usługi, jaką jest LEGIMI. Wystarczy się tam zarejestrować, pobrać potrzebną aplikację oraz kod dostępu, a potem już tylko spędzać miło czas na czytaniu interesujących nas książek.

Nie zapominajmy jednak, że od czasu do czasu warto odwiedzić bibliotekę w jej tradycyjnej formie, bo przecież za jej drzwiami nadal dzieje się magia. I to nie tylko w sensie metaforycznym, kiedy otwieramy książkę i rozpoczynamy czytanie. Choć oczywiście i bezsprzecznie to książki zdają się być tym magicznym elementem, który otwiera czarodziejskie portale prowadzące do innych odległych i zupełnie nieznanym czytelnikom światów. W sensie dosłownym współczesna biblioteka również dysponuje prawdziwą magią. Mamy na wyposażeniu i wykorzystujemy w trakcie zajęć edukacyjnych iście magiczny sprzęt: magiczny dywan, magiczną ścianę, do tego stół multimedialny, interaktywny globus, tablety, roboty Photon czy książki z serii „Czytaj z Albikiem”.

Zatem dziś promocja czytelnictwa jak i same zajęcia z dziećmi i młodzieżą wkraczają w zupełnie nowy wymiar. To spotkania, w trakcie których uczestnicy poznają nie tylko specyfikę pracy w bibliotece, ale też przeżywają fascynujące przygody. Zdobywają wiedzę w najlepszy możliwy sposób poprzez gry i zabawę. Dodatkowym atutem jest tu integracja grup, nauka współpracy, poznanie zasad zdrowej rywalizacji, ale też nauka ponoszenia porażek, bo tę ostatnią jakże cenną umiejętność wcale nie łatwo jest osiąść. Poziom trudności można według potrzeb swobodnie dostosować nie tylko do wieku, ale też możliwości uczestników

Fot. Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie
Filia Mławie

takich właśnie spotkań.

Fot. Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie Filia Mławie

Każde z nich inicjowane jest jednak książką i wspólnym czytaniem, bo to przecież największa wartość w bibliotece. Rację miał Svend Dahl pisząc w „Dziejach książki”, że „zawsze znajdzie się miejsce dla książki jako praktycznego środka szerzenia wiedzy i informacji, górującego znacznie nad innymi, albowiem w przeciwieństwie do nich nie jest ona czymś efemerycznym lecz stanowi trwałą

skarbnicę myśli, wiedzy, działania, uczuć i marzeń ludzkości”¹. Podpisuję się pod tą myślą obiema rękami. W bibliotekach z reguły obowiązuje cisza. W trakcie takich „magicznych” zajęć jak te opisane wyżej hałas jest jednak jak najbardziej zrozumiały, a wręcz wskazany☺. Grunt, że budzone w trakcie tego typu spotkań emocje są jak najbardziej pozytywne. Skoro już jesteśmy w temacie ciszy bibliotecznej to czy wiecie, że istnieje na świecie biblioteka, w której cisza wymagana nie jest. Jest to Biblioteka Tikkurila w Vantaa w Finlandii i jest w niej wydzielone specjalne pomieszczenie do karaoke, gdzie goście mogą wykonywać tysiące piosenek. Dodam tylko, że jest to kraj, w którym znajdziemy wielu pasjonatów takiej właśnie formy rozrywki. Z uwagi na fakt, że pokój jest całkowicie dźwiękoszczelny, miłośnicy koncertów nie przeszkadzają w żadnej mierze innym użytkownikom biblioteki².

Skoro już jesteśmy w temacie ciekawostek to czy wiecie, że bibliotekarze mają też swój sekretny i tylko im znany język. Dezyderata, ubytek, wolumen, ekslibris, cymelia, dublet, inkunabuł czy skontrum, to tylko niewielki wycinek słów, których znaczenie rozumieją wyłącznie pracownicy bibliotek. Nie żeby była to zaraz jakaś wiedza tajemna. Skąd. To po

¹ S. Dahl, *Dzieje książki*, Wrocław ; Warszawa : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1965.

² 10 ciekawostek o bibliotekach, <https://goodbooks.pl/inne/10-ciekawostek-o-bibliotekach>, dostęp 29.04.2025 r.

WARTO WIEDZIEĆ

prostu elementy bibliotecznej codzienności. Z ciekawostek powiem Wam jeszcze, że praca w bibliotece wcale nie jest tak spokojna i nudna jak wielu mogłoby się wydawać. Poniekąd można powiedzieć, że współczesny bibliotekarz jest też animatorem szeroko rozumianej kultury. Pamiętajmy, bowiem że biblioteki to także konferencje, warsztaty i spotkania dla czytelników, choćby te autorskie. To nie tylko układanie książek na półkach, według ściśle określonych norm i wytycznych. Czy wiecie, że aby książka mogła trafić w ręce czytelnika potrzeba najpierw mnóstwa niewidocznej dla niego pracy. Taką książkę trzeba najpierw zakupić, wpisać do inwentarza (nadać jej numer), opieczetować, opracować, opatrzyć właściwym kodem, obłożyć i dopiero wtedy puścić w obieg. Jest to oczywiście olbrzymie uproszczenie, taki telegraficzny skrót, który ma pokazać jak wiele trzeba uprzednio zrobić, by czytelnik mógł cieszyć się książką. Niekiedy w przypadku starszych, czy też często wypożyczanych pozycji wskazane jest dokonanie drobnych napraw, podklejenia stron itd. Książki mają niesamowitą wartość i trzeba o nie dbać. Tego jak się z nimi obchodzić też uczymy przekazując najmłodszym zasady bibliotecznego *savoir-vivre*³ u i obchodzenia się z książkami. Powszechny i wolny dostęp do książek jak wynika z historii nie zawsze był oczywistością. Ba, istniały wręcz całe listy zakazanych ksiąg i choć powody, a raczej pobudki dla których zakazywano ich czytania bywały różne, to skutek był jeden – lektura objęta takowym zakazem stawała się niedostępna dla czytelników. Taką zakazaną książką jest m.in. „*Alicja w Krainie Czarów*” Lewisa Carolla, która została zakazana w Chinach, z uwagi na występujące w niej mówiące zwierzęta³. Wyobraźcie sobie, że wybieracie konkretną książkę z zamiarem jej przeczytania i nagle słyszycie: „Nie wolno Ci tego czytać!!!”...

Misją bibliotek jest gromadzenie i udostępnianie księgozbioru, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, upowszechnianie wiedzy i udostępnianie informacji. Brandon Mull w książce „*Świat bez bohaterów*” pisał: „- *Czyli jest pan bibliotekarzem. Starzec spuścił na chwilę wzrok. - Wolę określenie depozytariusz wiedzy*”. Muszę Wam powiedzieć, że mnie to określenie też się bardzo podoba. Czy zdarzyło Wam się kiedyś słyszeć termin „tsundoku”? Jeśli nie to już spieszę z wyjaśnieniem. Otóż tsundoku to „*mania kupowania książek, których*

³ Ciekawe fakty o książkach, <https://magazynvip.pl/ciekawe-fakty-o-ksiazkach/>, dostęp 29.04.2025 r.

nie ma zamiaru się przeczytać”⁴. „Abibliofobia” to z kolei „lęk przed tym, że nie będzie więcej nic do czytania”⁵. Skoro już krążymy wokół nietypowych związanych z książkami i biblioteką terminów to przyjrzyjmy się jeszcze hasłom: „bibliomania” i „katenat”. Pierwszy z nich B. Szyndler tłumaczy jako: „*namiętną pasję zbierania książek, nad którą człowiek nie jest w stanie zapanować. Jest to miłość do książek patologiczna, popychająca bibliomana do różnych anormalnych czynów, a nawet zbrodni*”⁶. Wskazuje on, że „*najpospolitszym przestępstwem popełnianym przez bibliomanów były i są kradzieże i przywłaszczenia książek, przy czym pokusie tej nie mogło się oprzeć wielu sławnych ludzi*”. Szyndler dodaje przy tym, że obok pospolitych złodziejasków książek funkcjonowało grono tzw. „*księgołapów zasłużonych*”. Ci z kolei wyrządzali szkody w niewielkich prowincjonalnych bibliotekach i zaniedbanych księgozbiorach, kierowani potrzebą ochrony najcenniejszych książ przed zniszczeniem i chęcią ich ocalenia dla kultury narodowej w wielkich bibliotekach fundacyjnych, by tam właściwie zabezpieczone mogły służyć całemu społeczeństwu⁷. Ostatnim nietypowym słowem nad jakim się w tym miejscu pochylimy będzie wspomniany już wyżej katenat. Jest to nic innego jak (*łac. liber catenatus – księga łańcuchowa*), *księga przymocowana do szafy lub pulpitu za pomocą łańcucha. Taką formę zabezpieczenia przed kradzieżą i przestawieniem stosowano od średniowiecza do XVII wieku włącznie*”⁸. Jego wybór nie był jak się zapewne domyślacie przypadkowy☺, bo skoro książki były tak cenione, że nierzadko padały łupem złodziei to ich ochrona była kwestią priorytetową, a taki łańcuch pełniący rolę zabezpieczenia choć dla wielu dyskusyjny, to taką właśnie rolę spełniał. „*Przed złodziejami chronić książki miały umieszczone na nich zaklęcia. W średniowieczu wierzono w ich skuteczną moc odstraszającą. W następnych wiekach miały one jedynie charakter satyryczny, starając się ośmieszyć księgołapów*”⁹. A nie mówiłam, że książki i magia mają ze sobą wiele wspólnego☺.

⁴ Niezwykłe ciekawostki i fakty o książkach, <https://zspwieckowice.pl/2020/11/10/niezwykłe-ciekawostki-i-fakty-o-książkach/>, dostęp 29.04.2025 r.

⁵ Ciekawostki o książkach, <https://glogi75.blogspot.com/2020/12/ciekawostki-o-książkach.html>, dostęp 29.04.2025 r.

⁶ B. Szyndler, *I książki mają swoją historię*, Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1982, s. 172.

⁷ Tamże, s. 174-175.

⁸ B. Bieńkowska, E. Maruszak, *Książka na przestrzeni dziejów*, Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej, 2005, s. 295.

⁹ Podaję za B. Szyndler, op. cit., s. 179.

WARTO WIEDZIEĆ

Wracając jednak do meritum, czyli specyfiki pracy w bibliotece nie sposób pominąć jeszcze jednego, kluczowego, wręcz fundamentalnego dla mnie aspektu, a mianowicie pracy z czytelnikiem indywidualnym. Tu bibliotekarz pełni nie tylko rolę doradcy, ale też inspiruje, zachęca, rekomenduje. To okazja do ciekawych i pouczających rozmów. Oczywiście chcę zaznaczyć, że owo „doradztwo” działa w obie strony, nasi czytelnicy są bowiem niezwykle cennym źródłem wiedzy, o tym co się aktualnie czyta, o jakie pozycje warto poszerzyć księgozbiór, jakie krążą opinie na temat konkretnych książek. No i też, bo jakżeby inaczej, ich subiektywnych opinii. W mojej ocenie dobra książka ma wywoływać emocje i zmuszać do refleksji. A jakie warunki według Was powinna spełniać „dobra” książka??? Chyba każdemu z nas zdarzyło się słyszeć cytata Marka Tulliusza Cicerona *„Książka to najlepszy przyjaciel człowieka, a biblioteka to świątynia jego myśli”*. I tego się trzymajmy. B. Szyndler twierdzi, że bibliofile, czyli *„ludzie kochający książki i gromadzący je z dużym zapałem”* pojawili się równie dawno co same książki. W jego ocenie człowiek charakteryzuje się wrodzonymi nawykami do zbieractwa, które ukierunkowuje według swoich zainteresowań. Bibliofile funkcjonowali już w starożytności, mało tego *„istniały nawet poradniki na temat kolekcjonerstwa”*¹⁰. Powiem Wam jeszcze tylko, że badania potwierdzają, iż osoby, które regularnie czytają, mają 2,5 razy mniejsze prawdopodobieństwo zdiagnozowania choroby Alzheimera!¹¹. Jeśli zatem jesteście miłośnikami książek albo jeszcze nie, ale pretendujecie do tego zaszczytnego miana, to gorąco zachęcam zrobić pierwszy krok i odwiedźcie swoją bibliotekę.

No dobrze jak to mówią do brzegu☺. Praca w bibliotece to przede wszystkim gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych. Poza tym praca bibliotekarza to także organizacja wystaw, prowadzenie zajęć edukacyjnych i cały szereg innych aktywności. Współczesna biblioteka, poza oczywiście książkami, pełna jest różnego rodzaju interaktywnego sprzętu, a ten jak wiadomo bawi i uczy albo jak kto woli zapewnia rozrywkę i edukuje. Zmieniają się czasy, możliwości i zainteresowania odbiorców. Biblioteki wychodzą tym wyzwaniom naprzeciw i poza tradycją oferują także nowoczesność i postęp.

¹⁰ B. Szyndler, op. cit., s. 164.

¹¹ Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich, <https://sp3chmielnik.szkolna.net/n/swiatowy-dzien-ksiazki-i-praw-autorskich-1>, dostęp: 29.04.2025 r.

WARTO WIEDZIEĆ

Kuszące? Nawet bardzo i aż żal nie skorzystać. Zatem serdecznie zapraszamy w nasze skromne progi☺.

Bibliografia

BIEŃKOWSKA B., MARUSZAK E., *Książka na przestrzeni dziejów*, Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej, 2005

DAHL S., *Dzieje książki*, Wrocław ; Warszawa : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1965

SZYNDLER B., *I książki mają swoją historię*, Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1982

Ciekawe fakty o książkach, <https://magazynvip.pl/ciekawe-fakty-o-ksiazkach/>, dostęp 29.04.2025 r.

Ciekawostki o książkach, <https://glogi75.blogspot.com/2020/12/ciekawostki-o-ksiazkach.html>, dostęp 29.04.2025 r.

10 ciekawostek o bibliotekach, <https://goodbooks.pl/inne/10-ciekawostek-o-bibliotekach>, dostęp 29.04.2025 r.

Niezwykłe ciekawostki i fakty o książkach, <https://zspwieckowice.pl/2020/11/10/niezwykle-ciekawostki-i-fakty-o-ksiazkach/>, dostęp 29.04.2025 r.

Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich, <https://sp3chmielnik.szkolna.net/n,swiatowy-dzien-ksiazki-i-praw-autorskich-1>, dostęp 29.04.2025 r.

Bogumiła Pawłowska

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Mławie

Wystawy, plakaty, gazetki – czy warto je organizować?

„Biblioteka to nie tylko zbiór książek, to także centrum życia, podstawowe ogniwo społeczeństwa. To przestrzeń, która formuje całą resztę - tradycję i pamięć, rozum i postęp.”

Pracownicy Biblioteki Raczyńskich i Członkowie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Biblioteki są takimi instytucjami, które nie tylko oferują źródła i narzędzia informacji, ale uczą jak z nimi postępować i jak się efektywnie uczyć. Współcześnie akcentuje się następujące funkcje bibliotek:

- informacyjne, kształcące, edukacyjne (budowanie odpowiedniej do potrzeb i wartościowej kolekcji, tworzenie bogatego i sprawnie obsługiwanego warsztatu informacyjnego, kształcenie użytkowników informacji, pomoc i zachęta do rozwoju własnych zainteresowań i pasji),
- dydaktyczne (współuczestniczenie w realizacji programów nauczania oraz wspieranie nauczycieli w pracy dydaktycznej i własnej),
- wychowawcze, opiekuńcze, terapeutyczne (diagnozowanie potrzeb uczniów, organizowanie ciekawych form pracy grupowej),
- kulturotwórcze, rozrywkowe, rekreacyjne (dbanie o rozwój czytelnictwa, propagowanie różnych form kulturalnego spędzania czasu wolnego, inicjowanie ciekawych form pracy grupowej i zbiorowej)¹².

Przywołany przeze mnie cytat odnosi się do ważnej funkcji bibliotek, a mianowicie bycia centrum kulturalnym, które oferuje różnorodne wydarzenia i usługi, wykraczające poza tradycyjne udostępnianie książek.

Funkcja kulturalno-rozrywkowa biblioteki polega na tworzeniu przestrzeni, w której mieszkańcy mogą spędzać czas, rozwijając zainteresowania, poznając kulturę, bawiąc się i integrując się. Biblioteki organizują różnorodne wydarzenia, takie jak spotkania z autorami,

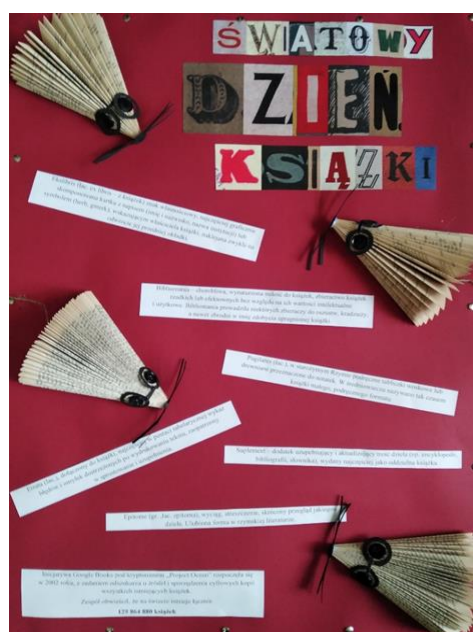
¹²B. Staniów, *Biblioteka szkolna dzisiaj*, Warszawa : SBP 2012, s. 15.

WARTO WIEDZIEĆ

konkursy, warsztaty, koncerty, wystawy, a także oferują dostęp do muzyki, filmów i gier, aby w atrakcyjny sposób promować kulturę i rozrywkę.

Prawdziwym wyzwaniem współczesnych bibliotek jest wyważenie proporcji między ciekawie zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi i czytelnickimi a rozrywkowymi, które oddziałują zachęcająco, pobudzająco i inspirują inne pomysły. Rozmaitość zajęć pozwala wybrać takie, które będą odpowiadały upodobaniom i temperamentowi bibliotekarza, jego zdolnościom animacyjnym i możliwościom organizacyjnym. Mogą one nawiązywać do kalendarza roku szkolnego, rocznic urodzin i śmierci wielkich ludzi, ważnych wydarzeń historycznych i współczesnych, świąt państwowych i kościelnych, pór roku, świąt związanych z czytaniem, książkami i bibliotekami oraz innych ważnych dziedzin życia człowieka. Wszystkie te działania należy odpowiednio promować poprzez formy i metody pracy z czytelnikiem oparte na odbiorze wizualnym. Zdarza się, że poznajemy treść wtedy gdy jest w ciekawy dla nas sposób zaprezentowana.

Paletę tych metod tworzą: napisy, ulotki, plakaty, afisze informujące, tablice informacyjne, cytaty mające na celu informację, propagandę książki i biblioteki. Chodzi o dotarcie do jak największej liczby potencjalnych czytelników i użytkowników biblioteki. Wszystkie formy wizualne powinny być estetyczne, proste, należy pamiętać o starannej korekcie tekstu. Trzeba tak zaprojektować oprawę plastyczną aby zwrócić uwagę odbiorców.

Źródło: Fotografia własna

WARTO WIEDZIEĆ

Ciekawą formą promocji zbiorów bibliotek są wystawy (zaprezentowanie zbiorów na określony temat, wybranego autora, określonej serii itp.). Trzeba przemyśleć co chcemy wystawiać i jak prezentować zgromadzony materiał. Zadbaj o czytelne podpisy eksponatów oraz o komentarz do wystawy. Warto pamiętać aby prezentowane dokumenty były czytelne dla odbiorców. Nie można też wykorzystać wszystkich dostępnych informacji, ale tylko te, które spełniają określone warunki, np. są istotne dla danego tematu należy je wyselekcjonować, dobrać zgodnie z przyjętym kryterium i dostosować do konkretnego adresata.

Źródło: Fotografia własna

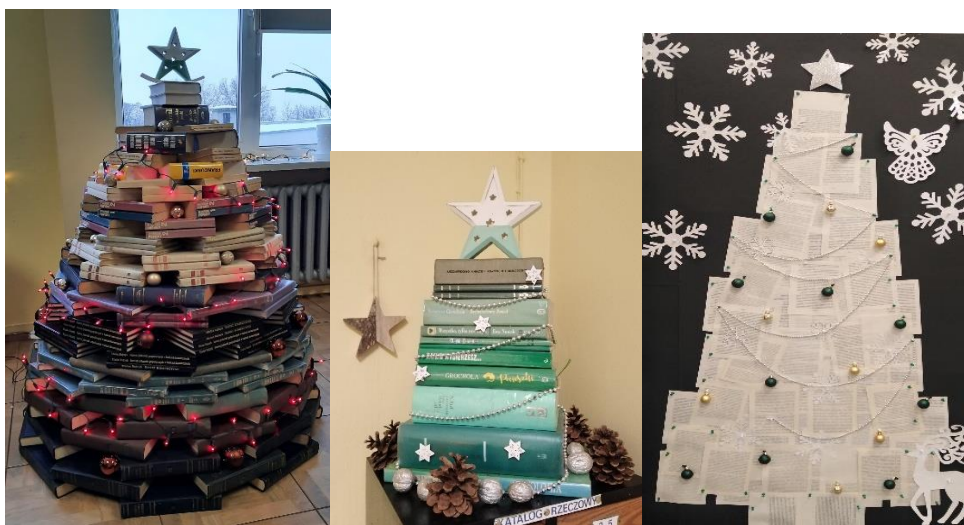
Nie można pominąć również gazetek, które podejmują ważne treści w atrakcyjnej graficznie formie. Przygotowanie ich nie zajmuje zbyt dużo czasu a służą organizacji przestrzeni biblioteki. Mogą być na różne tematy i wspomagać edukację dzieci i młodzieży. Ich wielką zaletą jest, że zawierają kluczowe informacje, podstawowe źródła.

Źródło: Fotografia własna

WARTO WIEDZIEĆ

Chciałabym zachęcić nauczycieli bibliotekarzy do wykorzystania podczas tworzenia gazetek i dekoracji świątecznych książek ubytkowanych. Są one doskonałym tworzywem i można dać im drugie życie. Taką nietypową wystawę można prezentować z okazji Dnia Książki czy Tygodnia Bibliotek. Ekspozyty te mogą również znaleźć swoje miejsce w pomieszczeniach biblioteki i być elementem dekoracji. Miłośnicy książek, którzy odwiedzają bibliotekę, zainspirowani takimi dziełami, tworzą własne dzieła.

Źródło: Fotografia własna

Źródło: Fotografia własna

Źródło: Fotografia własna

WARTO WIEDZIEĆ

Źródło: Fotografia własna

Podsumowując, warto dbać o oprawę plastyczną gazetki, wystawy, plakatu czy innej formy wizualnej propagującej działanie biblioteki. Skupić się nie tylko na prezentowanej treści ale również na scenografii gwarantującej efektywność przekazu.

Renata Staszków

Przedszkole nr 2 "U Jasia i Małgosi" w Inowrocławiu

Współpraca nauczyciela z rodzicem jako proces wspierający rozwój emocjonalny dziecka w wieku przedszkolnym

Rozwój emocjonalny dziecka ma istotny wpływ na jego funkcjonowanie w grupie społecznej. Przedszkolak pewny siebie, uśmiechnięty, empatyczny, wykazujący się dużym poczuciem własnej wartości z łatwością nawiąże relacje z rówieśnikami. Dziecko nieśmiałe, niepewne, zagubione będzie potrzebowało wsparcia ze strony osób dorosłych w celu rozwoju kompetencji społecznych.

Kluczowym elementem wspierającym przedszkolaka jest współpraca między nauczycielem a rodzicem.

Dziecko przebywa w placówce przedszkolnej większą część dnia. Nauczyciel jest obserwatorem, który potrafi zauważyć niepokojące objawy. Lęk podczas rozstania z rodzicami, płaczliwość, zachowania agresywne, niechęć do zabaw grupowych, izolowanie się od rówieśników może sprawić, że dziecko będzie czuło się zagubione i niepewne. Zaburzenia w rozwoju emocjonalnym wpływają również na postępy w nauce. Dziecko rozkojarzone, zamyślane nie jest w stanie skupić się na zajęciach.

Wychowawca powinien zasygnalizować rodzicom zauważone trudności. Rozmowa stanowi podstawowy element pierwszego kroku do wzajemnej współpracy, mającej na celu wsparcie dziecka w jego trudnościach. Podczas niej nauczyciel powinien zasygnalizować rodzicom niepokojące zachowania, a także wskazać odpowiednie działania, które pomogą dziecku odnaleźć się w grupie przedszkolnej. Należy pamiętać, aby podczas rozmowy najpierw przekazać opiekunom kilka pozytywnych cech, a następnie te, które utrudniają przedszkolakowi funkcjonowanie. Rodzic powinien czuć wsparcie ze strony nauczyciela, wiedzieć, że wszystkie działania są ukierunkowane na wsparcie jego pociechy.

Nauczyciel prowadzący grupę przedszkolną powinien organizować spotkania integrujące społeczność przedszkolną. Dziecko ma zaspokojoną potrzebę bezpieczeństwa, gdy obok jest

WARTO WIEDZIEĆ

rodzic. Takie zajęcia nie tylko wpłyną na poprawę relacji między rówieśnikami, ale zacieśnią więź między rodzicem, a dzieckiem i pozostałymi uczestnikami spotkania. Mogą to być warsztaty, zajęcia z wykorzystaniem różnych metod wspierających rozwój dziecka. Wspólnie spędzony czas korzystnie wpłynie na rozwój kompetencji społecznych i emocjonalnych.

Pedagogizacja rodziców, spotkania ze specjalistami są również ważnym elementem wspierającym rodzica w dążeniu do jak najlepszego funkcjonowania jego pociechy w grupie społecznej. Czasami rozmowa z psychologiem, pedagogiem specjalnym, czy innym specjalistą jest istotnym czynnikiem, który może wskazać rodzicowi konkretne wskazówki do działania. Dzięki nim rodzic będzie widział jak postępować, aby wesprzeć swoją pociechę w dążeniu do jego lepszego funkcjonowania w grupie rówieśniczej.

Warto angażować rodziców w różne akcje, działania mające na celu poprawę jakości placówki, a co za tym idzie funkcjonowanie dziecka w przedszkolu. Rodzic aktywny, wspierający jest szczęśliwy, a dziecko to czuje i odbiera pozytywne emocje. Mogą to być akcje promujące czytelnictwo, wolontariat, wspólne pieczenie pierników itp. Dziecko jest bardzo dumne, gdy jego rodzic przychodzi do placówki i angażuje się właśnie w takie spotkania. Buduje to pozytywne relacje i emocje.

Wspólny front działania, skierowany na prawidłowy rozwój emocjonalny dziecka warunkuje prawidłowe funkcjonowanie w środowisku społecznym. Rodzic powinien czuć wsparcie ze strony nauczyciela, który wychowuje i opiekuje się jego dzieckiem. Rozmowa, pomoc psychologiczna – pedagogiczna powinny być nieodzownym elementem pracy nauczyciela. Wspólne ustalenie sposobu postępowania sprawi, że dziecko poczuje się bezpiecznie i będzie pokonywało swoje trudności. Brak wspólnego frontu działania zapewne nie wpłynie korzystnie na jego rozwój emocjonalny, a także funkcjonowanie w grupie rówieśniczej. Może się to jedynie przyczynić do tego, że dziecko będzie coraz bardziej wycofane, albo nie będzie stosowało się do reguł panujących w grupie, w celu zwrócenia na siebie uwagi.

Dlatego tak ważna jest współpraca nauczyciela z rodzicem, która powinna być pielęgnowana przez obydwie strony.

Metody aktywizujące w nauczaniu języka angielskiego – klucz do skutecznej i angażującej edukacji

Nowoczesne nauczanie języków obcych coraz częściej odchodzi od tradycyjnego, podręcznikowego przekazywania wiedzy na rzecz metod, które angażują uczniów w proces uczenia się. Metody aktywizujące stawiają na interakcję, kreatywność i samodzielne odkrywanie przez uczących się nowych struktur językowych. Dzięki nim lekcja staje się przestrzenią, w której uczeń czuje się współtwórcą, a nie tylko odbiorcą materiału. Poniższy artykuł przedstawia najważniejsze założenia tych metod oraz przykłady ich zastosowania w nauczaniu języka angielskiego.

1. Definicja i cele metod aktywizujących

Metody aktywizujące to zestaw technik dydaktycznych, których fundamentem jest przekonanie, że uczący się uczy się przede wszystkim przez działanie. Zamiast biernego słuchania i notowania, uczniowie:

- uczestniczą w grach językowych, odgrywają role, realizują projekty;
- rozwiązują problemy wymagające użycia języka angielskiego w autentycznych kontekstach;
- współpracują w parach lub grupach, wymieniając się pomysłami i zmagając się z wyzwaniami komunikacyjnymi.

Główne cele metod aktywizujących:

1. **Zaangażowanie emocjonalne i poznawcze** – uczeń jest aktywny zarówno umysłowo, jak i emocjonalnie.
2. **Rozwijanie kompetencji komunikacyjnej** – kładzie się nacisk na autentyczne użycie języka, a nie tylko na analizę gramatyczną.
3. **Wzmacnianie pamięci przez działanie** – ćwiczenia praktyczne ułatwiają zapamiętywanie słownictwa i struktur.

4. **Kształtowanie umiejętności współpracy** – budowanie umiejętności interpersonalnych, pracy zespołowej i odpowiedzialności za rezultat wspólnego zadania.
5. **Motywacja wewnętrzna** – uczniowie widzą konkretne korzyści płynące z użycia języka (np. przygotowanie do prezentacji, udział w debacie, stworzenie wideo), co pobudza ich do dalszej nauki.

2. Wybrane metody aktywizujące w nauczaniu języka angielskiego

2.1. Gry językowe (Language Games)

Gry językowe uczą przez zabawę. Rozwijają słownictwo, gramatykę, a przede wszystkim umiejętność komunikacji. Przykłady:

- **Taboo** – jedna osoba opisuje dane słowo, nie używając zakazanych wyrazów, a reszta grupy zgaduje;
- **Bingo słowne** – na planszy znajdują się słowa w języku angielskim, a nauczyciel czyta definicje lub zdania z luką; uczniowie zakreślają odpowiednie pola;
- **Memory** – para kart: na jednej obrazek lub definicja, na drugiej – słowo w języku angielskim. Uczniowie odwracają po dwie, starając się znaleźć pary.

Korzyści:

- intensyfikuje powtarzanie słownictwa;
- pobudza rywalizację i dobrą zabawę;
- wymaga od uczniów szybkiej reakcji i kreatywnego myślenia.

2.2. Odgrywanie ról i drama (Role Play i Drama)

Uczniowie wcielają się w konkretne postacie, symulując prawdziwe sytuacje (np. wizyta u lekarza, rozmowa kwalifikacyjna, zamawianie posiłku w restauracji). Drama może być nieco szersza – obejmować krótki dialog, scenkę teatralną czy improwizację.

Przykład zastosowania:

1. **Scenka w kawiarni:** dwie lub trzy osoby odgrywają rozmowę – klient, barista, ewentualnie kelner. Pozostali uczniowie pełnią rolę obserwatorów i zwracają uwagę na poprawność językową, intonację i gestykulację.

WARTO WIEDZIEĆ

2. **Improwizacja:** nauczyciel rozdaje każdej parze lub małej grupie kartki z opisem sytuacji. Uczniowie mają kilka minut na przygotowanie krótkiego dialogu, po czym prezentują go przed klasą.

Korzyści:

- pozwala na oswojenie się z autentycznymi frazami;
- rozwija spontaniczność w mówieniu i reagowanie na nieprzewidziane pytania;
- angażuje całe ciało (mimika, gesty), co sprzyja zapamiętywaniu.

2.3. Projekt edukacyjny (Project Work)

To dłuższa forma aktywności, która skupia się na osiągnięciu konkretnego rezultatu. Projekt może trwać od kilku lekcji do kilku tygodni. Uczniowie pracują indywidualnie lub w grupach, a efektem jest np. przygotowanie:

- przewodnika turystycznego po swojej okolicy (opis zabytków, miejsc do odwiedzenia, nagranie krótkiego filmu w języku angielskim);
- prezentacji multimedialnej na temat wybranego tematu;
- podcastu, w którym uczniowie prowadzą wywiady po angielsku (np. z nauczycielami lub uczniami z innych szkół).

Korzyści:

- łączy różne umiejętności językowe: czytanie, pisanie, mówienie, słuchanie;
- rozwija planowanie pracy, zarządzanie czasem i współpracę;
- pozwala na indywidualizację – każdy uczeń może realizować projekt zgodny z własnymi zainteresowaniami;
- rozwija kreatywność, umiejętność pracy w grupie.

2.4. Burza mózgów (Brainstorming)

Nauczyciel przedstawia temat lub problem (np. „Jakie zalety i wady ma życie w wielkim mieście?”) i prosi uczniów o swobodne wymienianie słów, zwrotów lub pomysłów. Wszystko zapisywane jest na tablicy.

Etapy:

1. **Generowanie pomysłów** – uczniowie podają słowa/zwroty bez poprawiania.
2. **Kategoryzacja** – wspólnie grupują zaproponowane elementy (np. zalety i wady).

WARTO WIEDZIEĆ

3. **Dyskusja/rozbudowanie** – uczniowie tworzą pełne zdania lub krótkie wypowiedzi, wykorzystując temat i zebrane słownictwo.

Korzyści:

- stymuluje swobodne myślenie;
- pomaga uczniom poczuć się pewniej, bo żadna propozycja nie jest od razu odrzucana;
- rozwija słownictwo tematyczne i strukturę logicznego myślenia w języku angielskim.

2.5. TPR (Total Physical Response)

Metoda oparta na połączeniu poleceń słownych z ruchem ciała. Nauczyciel wydaje komendę w języku angielskim (np. „Stand up”, „Open the door”, „Pick up the book”), a uczniowie reagują fizycznie, wykonując określoną czynność.

Etapy wprowadzenia nowych słów:

1. Nauczyciel pokazuje czynność, wypowiadając komendę.
2. Uczniowie naśladują nauczyciela.
3. Po kilku powtórzeniach nauczyciel dzieli klasę na małe grupy – jedna wykonuje czynność, druga wydaje polecenia, potem zmiana ról.

Korzyści:

- idealna metoda na etapie wprowadzania zupełnie nowego słownictwa (zwłaszcza u dzieci i młodszej młodzieży);
- angażuje motorykę, co ułatwia zapamiętywanie;
- buduje relację między mową a działaniem, eliminując stres związany z natychmiastową produkcją werbalną.

2.6. Flipped classroom (Odwrócona klasa)

Uczniowie samodzielnie zapoznają się z nową treścią (np. oglądają krótki filmik wideo, czytają artykuł, słuchają podcastu) poza lekcją. Na zajęciach natomiast koncentrują się na praktycznym wykorzystaniu materiału: ćwiczeniach komunikacyjnych, dyskusjach, rozwiązywaniu problemów.

Przykład realizacji:

- Przed lekcją: uczniowie oglądają wideo o konstrukcjach warunkowych w języku angielskim (np. zadanie z platformy edukacyjnej albo autorskie nagranie nauczyciela);

WARTO WIEDZIEĆ

- Na lekcji: w parach rozwiązują quiz na platformie online, później dyskutują w grupach nad krótkimi scenkami, w których muszą wykorzystać zdania warunkowe (np. „What would you do if you won a million dollars?”).

Korzyści:

- praca w klasie jest maksymalnie dynamiczna i praktyczna;
- nauczyciel może skupić się na korekcie błędów i indywidualnym wsparciu;
- uczniowie uczą się odpowiedzialności za własny postęp i rozwijają umiejętność pracy z materiałem audiowizualnym.

3. Efekty z zastosowania metod aktywizujących

1. **Zwiększona motywacja** – uczeń dostrzega sensowność i praktyczne zastosowanie języka.
2. **Lepsze zapamiętywanie** – poprzez ruch, emocje i różnorodne konteksty.
3. **Rozwój kompetencji komunikacyjnej** – nacisk na autentyczny język, realne sytuacje.
4. **Kształtowanie umiejętności społecznych** – współpraca, negocjacje, praca w grupie.
5. **Indywidualizacja nauczania** – dzięki projektom i zadaniom kreatywnym nauczyciel może uwzględnić zainteresowania i tempo poszczególnych uczniów.
6. **Przyjazna atmosfera** – metody oparte na zabawie i współpracy sprzyjają łamaniu lodów i budowaniu pozytywnej relacji w grupie.

Metody aktywizujące odgrywają istotną rolę we współczesnej dydaktyce języka angielskiego. Dzięki nim uczniowie stają się aktywnymi uczestnikami procesu nauki, co przekłada się na lepsze zapamiętywanie, rozwijanie kompetencji komunikacyjnych oraz wzrost motywacji. Warsztat nauczyciela wzbogacony o gry językowe, dramę, projekty czy techniki typu TPR pozwala stworzyć lekcje dynamiczne i dostosowane do realnych potrzeb uczących się. W rezultacie nauka języka staje się nie tylko efektywna, ale też przyjemna i angażująca.

Bibliografia

BROWN H. D. (2007), *Principles of Language Learning and Teaching* (5th ed.). Pearson Education.

Teoretyczne podstawy skutecznych metod nauczania języków obcych, w tym analiza roli motywacji, aktywności uczniów i metod angażujących.

WARTO WIEDZIEĆ

CELCE-MURCIA M., BRINTON D. M., & SNOW M. A. (2014), *Teaching English as a Second or Foreign Language* (4th ed.). National Geographic Learning.

Zawiera rozdziały poświęcone metodom komunikacyjnym, projektom edukacyjnym i pracy w grupach, ukazując, jak integrować różne techniki aktywizujące w nauczaniu języka angielskiego.

HARMER J. (2015), *The Practice of English Language Teaching* (5th ed.). Pearson Education Limited.

Praktyczny przewodnik dla nauczycieli języka angielskiego, zawierający przykłady lekcji i technik aktywizujących, szczegółowo opisuje zastosowanie gier, odgrywania ról i projektów w klasie.

LARSEN-FREEMAN D., & ANDERSON M. (2011), *Techniques and Principles in Language Teaching* (3rd ed.). Oxford University Press.

Przegląd ponad 80 technik nauczania języków obcych, w tym mnóstwo przykładów ćwiczeń aktywizujących, praktycznych wskazówek i sugestii metodycznych.

NATION I. S. P., & NEWTON J. (2009), *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. Routledge.

Szerokie omówienie technik rozwijania umiejętności słuchania i mówienia, w tym aktywizujących gier i ćwiczeń, które można łatwo zastosować na lekcjach języka angielskiego.

RICHARDS J. C., & RODGERS T. S. (2014), *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Klasyczne i kompleksowe omówienie różnych metod nauczania języków obcych, z uwzględnieniem metod aktywizujących, takich jak metoda komunikatywna czy Total Physical Response.

SCRIVENER J. (2011), *Learning Teaching* (3rd ed.). Macmillan Education.

Praktyczny poradnik dla nauczycieli, zawierający liczne scenariusze lekcji i opisy ćwiczeń angażujących uczniów do aktywnego użycia języka w różnych kontekstach.

WILLIS J., & WILLIS D. (2007), *Doing Task-Based Teaching*. Oxford University Press.

Koncentracja na Task-Based Language Teaching (TBLT) – metodzie, która stawia ucznia w roli rozwiązującego konkretne zadania, co ściśle wiąże się z ideą aktywizujących form nauczania.

Higiena cyfrowa. Gdzie zaczyna się dobrostan?

Higiena cyfrowa to zachowania chroniące zdrowie związane z używaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, zwłaszcza urządzeń ekranowych i Internetu. Ma związek z naszymi postawami jakie przyjmujemy gdy korzystamy z urządzeń elektronicznych i łączymy się z siecią oraz czynnościami, które mają zapewnić nam bezpieczne ich użytkowanie nie stanowiąc zagrożenia dla naszego życia i zdrowia.

Dlaczego dbałość o higienę cyfrową dotyczy nas wszystkich i powinno być ważne dla każdego z nas?

Przyjrzyjmy się statystykom.

- Przeciętnie otrzymujemy kilkadziesiąt, nawet kilkaset powiadomień dziennie. Często towarzyszą im dźwięki z aplikacji, wibracje lub inny sygnał, przez co ciągle ulegamy dekoncentracji i nie jesteśmy w stanie na niczym się skupić na dłużej.
- Przeciętny dorosły Polak poświęca na aktywności w Internecie średnio 6 godz. i 17 min na dobę. Nastolatki spędzają w sieci 5 godz. i 36 min dziennie w dni powszednie, a w dni wolne – 6 godz. i 16 min. Należy dodać, że czas ten z roku na rok się wydłuża.
- Zaledwie 14,3% osób dorosłych kontroluje swój czas ekranowy, 9,3% badanych unika używania urządzeń cyfrowych przed snem, 18,1% powstrzymuje się od kładzenia telefonu przy lub w łóżku przed zaśnięciem, a tylko co czwarta osoba spożywa posiłki bez ekranu w zasięgu wzroku.
- Ponad 40% nastolatków twierdzi, że brak dostępu do Internetu wpłynąłby negatywnie na jakość ich życia, czyniąc je mniej satysfakcjonującym.
- 27% młodych ludzi podejmowało bezskuteczne próby skrócenia czasu swojej aktywności w mediach społecznościowych.
- Co ósmy nastolatek (12,6%) zmaga się z objawami silnego uzależnienia od mediów społecznościowych.

WARTO WIEDZIEĆ

- 88% użytkowników smartfona korzysta z niego podczas przebywania w toalecie.¹³

Zbyt częste korzystanie z sieci wywiera na nas negatywne skutki. Może nawet przybierać formę uzależnienia. Do najczęściej wymienianych zaburzeń związanych z nadmiernym używaniem urządzeń elektronicznych możemy zaliczyć:

- problemy ze snem,
- stres cyfrowy,
- zaniedbanie obowiązków i relacji,
- problemy z koncentracją,
- problemy ze zdrowiem,
- zaniedbywanie aktywności fizycznej,
- utrata kontaktu z rzeczywistością,
- negatywny wpływ na samoocenę,
- problemy finansowe.

Jak wspierać harmonię pomiędzy rzeczywistymi potrzebami korzystania z sieci, a przyzwyczajeniem i przyjemnością, jaką daje nam spędzanie czasu online?

Najważniejsze są zdrowe nawyki w zakresie korzystania z sieci. W dzisiejszych czasach, gdy Internet, smartfony i media społecznościowe stały się integralną częścią naszego życia nie jest to łatwe. Warto jednak próbować, nasze postawy wpływają bowiem na postawy naszego otoczenia, naszych dzieci. Kluczowym elementem w profilaktyce i zapobieganiu problemowi nadmiernego korzystania z sieci jest higiena cyfrowa. Zdrowe, codzienne nawyki pomagają utrzymać równowagę między codziennym korzystaniem z urządzeń ekranowych, a innymi aspektami życia.

¹³ Krok po kroku do cyfrowej higieny, <https://kompetencjacyfrowe.gov.pl/aktualnosci/wpis/krok-po-kroku-do-cyfrowej-higieny>, dostęp 26.05.2025 r.

WARTO WIEDZIEĆ

10 ZASAD HIGIENY CYFROWEJ

Jak ułożyć zdrowe relacje z telefonem?

- Kontroluj czas przed ekranem
- Odkładaj smartfon
- Wyłącz powiadomienia
- Nie rób wielu rzeczy na raz
- Trenuj swój mózg w sposób analogowy
- Odpoczywaj bez urządzeń ekranowych
- Szukaj zainteresowań poza siecią
- Planuj czas bez internetu
- Zadbaj o swój sen
- Dbaj o relacje

BLOG SEKTOR 3.0

<https://tiny.pl/d3fk1zwq>

- Starajmy się kontrolować i ograniczać czas jaki spędzamy online. Zwracajmy uwagę na to, ile czasu spędzamy codziennie przed ekranami i co za ich pośrednictwem robimy. Tak zwany czas pasywny to czas w którym np. scrollujemy nasz ekran, wiadomości, informacje w social mediach. Pomocne mogą okazać się aplikacje wbudowane

WARTO WIEDZIEĆ

w systemy operacyjne smartfonów lub inne apki, które można pobrać z oficjalnych sklepów ułatwiające pracę w zaplanowanych cyklach – bez rozpraszania się.

- Odkładajmy telefon, gdy nie musimy z niego korzystać. Ciągłe noszenie telefonu przy sobie sprawia, że wciąż go używamy. Chowajmy telefon poza zasięg wzroku podczas pracy lub nauki. Z czasem będziemy mniej ciekawi co się w (z) nim dzieje.
- Nie zaglądamy co chwila w telefon i nie sprawdzamy wiadomości. Wyłączajmy niepotrzebne powiadomienia i dźwięki w swoim smartfonie, aby skupić na naszych zadaniach.
- Nie zastępujemy wszystkich czynności aplikacjami – w miarę możliwości trenujemy swój mózg i pamięć. Aplikacje i programy działające w tle działają rozpraszająco i nie sprzyjają skupianiu się na wykonywaniu jednej czynności. Starajmy się znaleźć czas na relaks i odpoczynek bez telefonu i innych urządzeń. Trenujemy swój mózg w sposób analogowy. Ćwiczmy pamięć, rozwiązujemy krzyżówki, czytamy książki. Gry karciane, sudoku, wykreślanki, kostka Rubika, żonglowanie piłeczkami, prace ręczne i wiele innych czynności powodują zwiększenie plastyczności naszego mózgu.
- Poszukajmy aktywności i zajęć offline. Wychodźmy częściej na spacer z dziećmi czy psem, do parku, spotykajmy się ze znajomymi „na żywo”, a nie za pośrednictwem komunikatorów. Uprawiajmy sport, realizujmy własne pasje, hobby, zainteresowania bez obecności w sieci.
- Skorzystajmy z tzw. „cyfrowych detoksów”. Metoda *digital detox* to świadome odłożenie nowych technologii na ustalony przez siebie i najbliższych czas (godzina, kilka godzin, cały dzień, weekend). Odłączmy się na ten czas od sieci. Taka przerwa raz na jakiś czas przyda się każdemu. W ten sposób zobaczymy, co tak naprawdę powoduje nasze przywiązanie do nowych technologii, jak ważne są w naszym życiu i czy posiadamy jakiekolwiek mechanizmy radzenia sobie bez nich.
- Nie zabierajmy telefonu do sypialni, nie korzystajmy z niego tuż przed pójściem spać ani zaraz po przebudzeniu. Nasz mózg w czasie snu jest bardzo aktywny, dokonuje systematyzacji zdobytych przez nas treści, stwarza dla naszego organizmu możliwość uruchomienia pamięci długotrwałej. Podczas niezakłóconego snu możemy zapamiętać więcej.

WARTO WIEDZIEĆ

- Ustalamy jedno wspólne miejsce w domu, gdzie telefony będą się ładowały i gdzie będziemy je odkładać po powrocie ze szkoły i pracy.
- Wyznaczymy w domu miejsca wolne od ekranów (np. jadalnia, sypialnia, toaleta).
- Wspólnie tworzymy limity czasowe korzystania z ekranów, dostosowując je do wieku i potrzeb.
- Pilnujemy, by dzieci korzystały z urządzeń ekranowych w miejscach wspólnych w domu.
- Rozmawiamy w domu na temat bezpiecznych zachowań w Internecie.
- Pracując zdalnie, ustalmy godziny w których będziemy dostępni. Nie dopuścimy do tego, aby praca była obecna w naszym życiu 24/7.
- Odpoczywamy bez telefonu i innych urządzeń tak często, jak to tylko możliwe.

W kwietniu 2025 r. opublikowano raport z drugiego Ogólnopolskiego Badania Higieny Cyfrowej Dorosłych. Z raportu „Higiena cyfrowa dorosłych” wynika, iż zbyt mało osób dorosłych podejmuje zachowania chroniące zdrowie, a połowa osób badanych deklaruje, że chciałaby popracować nad własnym poziomem higieny cyfrowej.

Anonimowy Test Higieny Cyfrowej ICO, dostępny na stronie <https://cyfroweobywatelstwo.pl/test-higieny-cyfrowej/>, pozwoli sprawdzić na ile tak naprawdę ją praktykujemy. Jego wynik i ponowne przeprowadzenie testu za jakiś czas, pozwoli monitorować własne postępy w dbaniu o higienę cyfrową. Może pomóc w kształtowaniu postawy świadomego korzystania z cyfrowych kompetencji i używania narzędzi cyfrowych. Zachęcamy do poświęcenia kilku minut na jego wypełnienie.

Bibliografia

Czym jest higiena cyfrowa?, <https://cyfroweobywatelstwo.pl/higiena-cyfrowa/>, dostęp 26.05.2025 r.

DĘBSKI M., *Jak ułożyć swoje relacje z technologiami – 10 wskazówek nt. higieny cyfrowej*, <https://sektor3-0.pl/wideo/jak-ulozyc-swoje-relacje-z-technologiami-10-wskazowek-nt-higieny-cyfrowej/>, dostęp 26.05.2025 r.

Elwira Stolpa

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Płońsku

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Płońsku

przedstawia

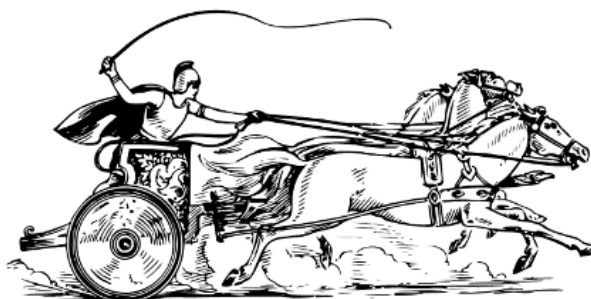
HISTORIA IGRZYSK OLIMPIJSKICH

Z okazji Światowego Dnia Sportu, który przypada 6 kwietnia przybliżamy historię igrzysk olimpijskich – najstarszą i największą międzynarodową imprezą sportową.

Historia igrzysk olimpijskich sięga starożytności. Organizowane były od 776 r. p.n.e. do 393 r. n.e., były świętem religijnym organizowanym ku czci Zeusa i odbywały się w Olimpii, w Grecji. W zawodach mogli uczestniczyć wyłącznie rodowici Grecy płci męskiej. Kobietom nie wolno było brać udziału w igrzyskach, a nawet oglądać zawodów z trybun. Początkowo igrzyska trwały tylko 1 dzień, później przedłużono czas trwania zawodów do 5 dni. Dyscyplinami sportowymi starożytnych igrzysk były :

- **wyścigi rydwanów**

WARTO WIEDZIEĆ

- **pięciobój klasyczny** – pentathlon, w którego skład wchodziły: rzut oszczepem, rzut dyskiem, skok w dal, bieg na dystansie jednego stadionu i zapasy, konkurencje biegowe – *dromos*, *diaulos*, *dolichos* (dystans krótki, średni i długi),
- **boks**
- **pankration** (połączenie zapasów i walki na pięści),
- **hoplites**, czyli bieg w uzbrojeniu. Początkowo biegano z pełnym ekwipunkiem, ograniczano jednak uzbrojenie i w efekcie biegano wyłącznie z tarczą.

W późniejszych latach dodawano kolejne konkurencje, wśród nich zawody poetów i trębaczy.

W czasie igrzysk olimpijskich ogłaszano „**święty rozejm**” (*ekecheiria*), czyli wstrzymywano wszelkie wojny na 2 miesiące. Czas ten był przeznaczony na olimpiadę – 5 dni oraz na wyruszenie i powrót z igrzysk widzów i zawodników.

Zwycięzca olimpiady otrzymywał wieniec z gałązek z wawrzynu (**laur olimpijski**), stawał się sławny. W jego mieście stawiano mu pomnik a na jego cześć pisano wiersze i poematy. Sławne stawało się też miasto, z którego pochodził.

W 393 roku n.e. rozegrano ostatnie igrzyska ery starożytnej. Wtedy to rzymski cesarz Teodozjusz I Wielki wydał werdykt zakazujący organizowania pogańskich igrzysk.

WIEK XIX

W 1833 r. w Szwecji powstało Towarzystwo Olimpijskie. Z jego inicjatywy dwukrotnie zorganizowano Igrzyska Skandynawskie – w 1834 i w 1836 roku.

Odrodzenie idei starożytnych igrzysk zaproponował grecki filantrop i weteran wojen z Turkami - Evangelos Zappas. Dzięki jego hojności, od 1859 r. co 4 lata miały się odbywać „olimpijskie zawody gimnastyczne”. Doszło do rozegrania trzech Igrzysk – w 1859, 1870 i 1875 r. Były to jednak zawody narodowe, startowali w nich wyłącznie Grecy. Pod koniec XIX wieku prowadzono intensywne prace wykopaliskowe spowodowane fascynacją antykiem. Wtedy to odkryte zostały ruiny wszystkich głównych budowli w Olimpii. Wywołało to w Europie ogromne zainteresowanie historią starożytnych igrzysk olimpijskich, m.in. francuskiego barona – **Pierre’a de Coubertin**.

WARTO WIEDZIEĆ

Z jego inicjatywy w czerwcu 1894 r. zwołano w Paryżu Międzynarodowy Kongres dla Wskrzeszenia Igrzysk Olimpijskich z udziałem 79 delegatów i 2000 zaproszonych gości. 23 czerwca 1894 r. powołano do życia Igrzyska Olimpijskie ery nowożytnej, nad których przebiegiem miał czuwać **Międzynarodowy Komitet Olimpijski**. Od tego czasu MKOI organizuje co 2 lata igrzyska olimpijskie (na przemian zimowe i letnie).

Pierwszym prezesem MKOI został wybrany Grek **Dimitrios Wikelas**, zaś pierwsze igrzyska olimpijskie ery nowożytnej – **Igrzyska I Olimpiady** – odbyły się w Atenach w **1896 r.**

SYMBOLE OLIMPIJSKIE

Flaga olimpijska to pięć różnokolorowych przecinających się kół symbolizuje różnorodność oraz międzykontynentalną jedność ludzi zamieszkujących Ziemię. Koła oznaczają też 5 pierwszych dyscyplin sportowych w starożytności. Sześć kolorów na fladze olimpijskiej można odnaleźć na wszystkich flagach państwowych. Autorem projektu jest Pierre de Coubertin.

Hymn olimpijski – w 1896 r. wykonano hymn olimpijski, do którego muzykę stworzył Spiridon Samaras (Spiro Samara) a słowa napisał Kostis Palamas. Od tego czasu na każde następne igrzyska komponowano oddzielny hymn. Dopiero w 1958 r. utwór Samary zatwierdzono jako oficjalny hymn olimpijski od igrzysk w 1960 roku.

Motto olimpijskie – „szybciej, wyżej, mocniej – razem”. Jest to adaptacja oryginalnego motta w języku łacińskim, które teraz tłumaczy się jako „*Citius, Altius, Fortius – Communiter*”.

Ogień olimpijski – przy pomocy promieni słonecznych ogień wzniecany jest w ruinach greckiej świątyni w Olimpii. Stamtąd sztafeta olimpijska przekazuje pochodnię olimpijską kolejnym biegaczom. Na koniec ogień niesiony w pochodni przybywa do miasta – gospodarza igrzysk. Tutaj w trakcie ceremonii otwarcia zapalany jest znicz olimpijski, który płonie przez cały czas trwania zawodów i zostaje ostatecznie wygaszony na koniec ceremonii zamknięcia igrzysk.

CIEKAWOSTKI

1896 – pierwszym mistrzem olimpijskim został James Connolly (trójskok).

1900 – odbyły się Igrzyska II Olimpiady w Paryżu. Po raz pierwszy wystąpiły w niej kobiety –

WARTO WIEDZIEĆ

stanowiły 2,2% wszystkich uczestników. Pierwszą mistrzynią olimpijską została Charlotte Cooper (tenis).

1919 – w Krakowie powstaje Komitet Udziału Polski w Igrzyskach Olimpijskich (od 1925 r. pod nazwą **Polski Komitet Olimpijski**).

1924 – w Chamonix odbywa się Tydzień Sportów Zimowych (później I Zimowe Igrzyska Olimpijskie). Wtedy też debiutuje Polska Reprezentacja Olimpijska, zdobywając pierwsze medale (srebrny – kolarze torowi: Józef Lange, Jan Łazarski, Tomasz Stankiewicz i Franciszek Szymczyk; brązowy – jeździec Adam Królikiewicz).

Uczestnictwo w poprzedniej olimpiadzie – w 1920 r., nie było możliwe z powodu toczącej się wojny polsko-bolszewickiej.

1928 – Pierwsze olimpijskie złoto dla Polski zdobywa **Halina Konopacka** (rzut dyskiem) i pierwszy złoty medal w Olimpijskim Konkursie Sztuki i Literatury (Kazimierz Wierzyński, tomik wierszy „Laur Olimpijski”). Po raz pierwszy zapalono znicz olimpijski.

1932 – po raz pierwszy odegrano hymn narodowy kraju zwycięzcy i wprowadzono zwyczaj wciągania na maszt flag narodowych krajów zwycięzców. **Janusz Kusociński** zostaje pierwszym polskim mistrzem olimpijskim (bieg na 1000 metrów).

1936 – pierwsza sztafeta z ogniem olimpijskim.

1940, 1944 – z powodu II wojny światowej igrzyska olimpijskie nie odbyły się. Z inicjatywy Polaków zorganizowano igrzyska olimpijskie w oflagach jenieckich – w 1940 w Langwasser pod Norymbergią i w 1944 w Woldenbergu (Dobiegniew).

1968 – wprowadzono kontrole antydopingowe.

1972 – Igrzyska XX Olimpiady w Monachium – podczas Igrzysk doszło do ataku terrorystycznego. W efekcie zamachu Palestyńczycy zabili 11 izraelskich sportowców i trenerów oraz jednego oficera niemieckiej policji.

1991 – MKOl podjął historyczną decyzję: każdy nowy sport, który chce zostać włączony do programu olimpijskiego, musi obejmować zawody kobiet.

WARTO WIEDZIEĆ

2010 – odbyły się I Letnie Młodzieżowe Igrzyska Olimpijskie.

2012 – odbyły się I Zimowe Młodzieżowe Igrzyska Olimpijskie.

ĆWICZ UMYŚŁ

Sportowa wykreślanka – znajdź 10 dyscyplin sportowych

A	S	A	S	W	H	G	Z	B	M
T	B	V	N	D	S	O	K	N	B
J	F	K	O	P	P	A	K	T	N
P	Ł	Y	W	A	N	I	E	E	B
L	S	N	B	M	C	S	F	N	J
K	W	B	O	K	S	H	L	I	R
P	M	Z	A	P	A	S	Y	S	S
X	D	C	R	U	G	B	Y	W	D
O	J	U	D	O	B	C	P	A	O
O	W	T	S	R	A	L	O	K	G

ROZWIĄŻ RÓWNANIE

$$\text{⚽} + \text{⚽} = 16$$

$$\text{🏸} + \text{🏸} - \text{⚽} = 4$$

$$\text{🏹} \times \text{🏸} = 60$$

$$\text{🏸} + \text{🏸} + \text{🏸} + \text{🏸} : \text{⚽} + \text{🏹} = ?$$

WARTO WIEDZIEĆ

Bibliografia

Igrzyska olimpijskie, https://pl.wikipedia.org/wiki/Igrzyska_olimpijskie, dostęp 10.04.2025 r.

Strefa wiedzy, <https://olimpijski.pl/edukacjapkol/zainspiruj-sie/stefa-wiedzy/>, dostęp 10.04.2025 r.

Warto wiedzieć, <https://olimpijski.pl/pkol/o-nas/warto-wiedziec/>, dostęp 10.04.2025 r.

Odporność psychiczna przedszkolaka – fundament zdrowego rozwoju w niespokojnych czasach

1. Wstęp: Dlaczego odporność psychiczna jest dziś ważniejsza niż kiedykolwiek?

Współczesny świat, mimo licznych udogodnień i postępu technologicznego, stawia przed najmłodszym pokoleniem wyzwania, z którymi poprzednie generacje nie musiały się mierzyć w tak wczesnym wieku. Dzieci dorastają w rzeczywistości charakteryzującej się szybkim tempem życia, nadmiarem bodźców, wszechobecną presją na sukces oraz wczesną ekspozycją na złożone, a nierzadko trudne i niepokojące treści. Coraz częściej słyszymy o negatywnych zjawiskach, takich jak hejt czy cyberprzemoc, które dotyczą coraz młodszych, prowadząc do poważnych problemów emocjonalnych, a nawet depresji już na etapie wczesnoszkolnym. Te alarmujące sygnały nie mogą pozostać bez odpowiedzi ze strony dorosłych – rodziców i nauczycieli.

W tym kontekście kluczowego znaczenia nabiera odporność psychiczna, określana również mianem rezyliencji. Nie jest ona cechą wrodzoną, z którą dziecko przychodzi na świat, lecz dynamicznym procesem i zbiorem umiejętności, które pozwalają jednostce radzić sobie z przeciwnościami losu, stresem, traumą czy porażką. To swoista „siła wewnętrzna”, która umożliwia nie tylko przetrwanie trudnych chwil, ale także adaptację, rozwój i powrót do równowagi psychicznej. Budowanie fundamentów tej siły powinno rozpoczynać się już od najmłodszych lat, a okres przedszkolny jest tu czasem absolutnie kluczowym. Właśnie wtedy kształtują się podstawowe wzorce reagowania emocjonalnego, nawiązywania relacji społecznych oraz postrzegania siebie i świata.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie problematyki odporności psychicznej u dzieci w wieku przedszkolnym oraz przedstawienie praktycznych strategii, które mogą być wykorzystane przez nauczycieli i rodziców do jej świadomego wzmocnienia. Wspólne, spójne

działania dorosłych w domu i w placówkach edukacyjnych mogą znacząco przyczynić się do wyposażenia dzieci w narzędzia niezbędne do radzenia sobie z wyzwaniami, jakie niesie życie oraz do budowania ich dobrostanu psychicznego na przyszłość.

2. Czym jest odporność psychiczna i jak przejawia się u przedszkolaka?

Odporność psychiczna, czyli rezyliencja, to pojęcie, które w psychologii odnosi się do zdolności jednostki do efektywnego radzenia sobie z trudnościami, stresem, traumatycznymi doświadczeniami czy porażkami, a także do umiejętności adaptacji i powrotu do psychicznej równowagi po ich wystąpieniu. Nie jest to stała cecha osobowości, lecz raczej dynamiczny proces, który rozwija się w interakcji z otoczeniem i może być wzmacniany przez całe życie. W kontekście dzieci w wieku przedszkolnym, rezyliencja oznacza zdolność do „odbicia się” od codziennych frustracji, niepowodzeń w zabawie czy trudniejszych sytuacji społecznych, przy jednoczesnym zachowaniu ciekawości świata i chęci do działania.

Kształtowanie odporności psychicznej opiera się na rozwijaniu kilku kluczowych obszarów, które wzajemnie na siebie wpływają:

- **Poczucie własnej wartości i sprawczości:** To przekonanie dziecka o własnej wartości, unikalności oraz o tym, że ma wpływ na swoje otoczenie i potrafi osiągać zamierzone cele (adekwatne do wieku). Przedszkolak z dobrze kształtującym się poczuciem własnej wartości chętniej podejmuje nowe wyzwania, jest bardziej samodzielny, a po niepowodzeniu nie traci wiary we własne możliwości, lecz próbuje ponownie lub szuka innych rozwiązań.
- **Umiejętności społeczne i nawiązywanie pozytywnych relacji:** Zdolność do budowania i utrzymywania satysfakcjonujących relacji z rówieśnikami i dorosłymi jest fundamentem wsparcia społecznego, które chroni przed negatywnymi skutkami stresu. Dziecko rezylienne potrafi inicjować zabawę, współpracować w grupie, dzielić się, czekać na swoją kolej, a także prosić o pomoc i ją oferować. Rozumie podstawowe normy społeczne i potrafi się do nich dostosować.
- **Umiejętność regulacji emocji i radzenia sobie ze stresem:** Obejmuje to zdolność do rozpoznawania, nazywania i rozumienia własnych emocji oraz emocji innych osób, a także umiejętność konstruktywnego ich wyrażania i radzenia sobie z napięciem emocjonalnym. Przedszkolak uczący się regulacji emocji potrafi (z pomocą dorosłego,

WARTO WIEDZIEĆ

a z czasem coraz bardziej samodzielnie) uspokoić się po wybuchu złości, poradzić sobie z rozczarowaniem czy lękiem w sposób, który nie dezorganizuje jego funkcjonowania.

- **Zdolność do rozwiązywania problemów i elastycznego myślenia:** To umiejętność dostrzegania problemu, analizowania go (na miarę swoich możliwości) i poszukiwania różnych sposobów jego rozwiązania. Wiąże się to z kreatywnością, ciekawością poznawczą i umiejętnością zmiany perspektywy, gdy pierwotne podejście okazuje się nieskuteczne. Dziecko elastycznie myślące łatwiej adaptuje się do zmian i nie poddaje się w obliczu przeszkód.

Warto podkreślić, że wszystkie te elementy są ze sobą ściśle powiązane i znajdują swoje odzwierciedlenie w Podstawie Programowej Wychowania Przedszkolnego. Dokument ten wskazuje na konieczność wspierania wszechstronnego rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem jego rozwoju społeczno-emocjonalnego. Cele wychowania przedszkolnego obejmują m.in. „budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe” oraz „kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek”. Nauczyciel, realizując założenia podstawy programowej, stwarza więc naturalne warunki do wzmacniania odporności psychicznej swoich wychowanków.

3. Rola nauczyciela przedszkola w kształtowaniu rezyliencji u dzieci.

Nauczyciel wychowania przedszkolnego odgrywa nieocenioną rolę w procesie budowania odporności psychicznej dzieci. To często pierwsza osoba spoza najbliższej rodziny, z którą dziecko nawiązuje głębszą relację, a grupa przedszkolna staje się dla niego ważnym środowiskiem społecznym. Świadome i celowe działania pedagogiczne mogą znacząco wzmocnić wewnętrzną siłę małego człowieka. Oto kluczowe obszary, w których nauczyciel może wspierać rozwój rezyliencji:

a) Tworzenie bezpiecznego i wspierającego środowiska

Podstawą jest stworzenie w sali przedszkolnej atmosfery pełnej akceptacji, zaufania i szacunku, gdzie każde dziecko czuje się bezpieczne, widziane i doceniane. Nauczyciel, który jest empatyczny, cierpliwy i konsekwentny, buduje z dziećmi relacje oparte na bezpiecznym przywiązaniu. Jasno określone, zrozumiałe dla dzieci zasady grupowe oraz przewidywalna

WARTO WIEDZIEĆ

rutyna dnia dają poczucie stabilności i kontroli, co redukuje lęk i napięcie. Ważne jest, aby w tym środowisku było miejsce na wyrażanie wszystkich emocji – zarówno tych przyjemnych, jak i trudnych – bez obawy przed oceną czy odrzuceniem. Stworzenie „kącika ciszy” lub „miejsca na złość”, gdzie dziecko może się wyciszyć lub w bezpieczny sposób odreagować napięcie, może być bardzo pomocne.

b) Uczenie rozpoznawania, nazywania i regulowania emocji

Nauczyciel jest przewodnikiem dziecka po świecie emocji. Poprzez codzienne rozmowy, czytanie bajek terapeutycznych (np. autorstwa Marii Molickiej, Wojciecha Kołyszko), analizowanie historyjek obrazkowych, wykorzystywanie kart emocji czy zabaw dramowych, pomaga dzieciom rozpoznawać i nazywać to, co czują. Kluczowe jest modelowanie przez nauczyciela konstruktywnych sposobów wyrażania własnych emocji oraz adekwatnego reagowania na emocje innych. Warto wprowadzać proste techniki relaksacyjne i oddechowe (np. „dmuchanie na gorącą zupę”, „oddychanie jak kwiatek i świeczka”, „balonik”), które pomagają dzieciom radzić sobie z napięciem i stresem w trudnych sytuacjach.

c) Wzmacnianie poczucia własnej wartości i sprawczości

Każde dziecko potrzebuje czuć się kompetentne i wartościowe. Nauczyciel może to wspierać poprzez:

- Dostrzeganie i docenianie wysiłku dziecka, a nie tylko końcowego efektu jego pracy. Komunikaty typu: „Widzę, jak bardzo się starałeś, budując tę wieżę”, „Świetnie sobie poradziłeś z posprzątaniem kredek” budują wewnętrzną motywację i poczucie kompetencji, wpisując się w koncepcję mentalności wzrostu (Carol S. Dweck).
- Stwarzanie sytuacji zadaniowych dostosowanych do możliwości dziecka, tak aby mogło doświadczać sukcesu. Stopniowe podnoszenie poprzeczki i wspieranie w pokonywaniu trudności uczy, że wysiłek przynosi efekty.
- Powierzanie dzieciom drobnych obowiązków i odpowiedzialności (np. dyżury, pomoc w przygotowaniu do zajęć), co daje im poczucie bycia ważnym i potrzebnym członkiem grupy.
- Umożliwianie dokonywania wyborów (np. wybór zabawy, techniki plastycznej), co wzmacnia poczucie autonomii i kontroli.

d) Rozwijanie umiejętności społecznych i rozwiązywania problemów

Grupa przedszkolna to naturalne laboratorium umiejętności społecznych. Nauczyciel wspiera ich rozwój poprzez:

- Organizowanie zabaw i gier zespołowych, które uczą współpracy, dzielenia się, czekania na swoją kolej, negocjowania i przestrzegania zasad.
- Modelowanie i uczenie asertywnych zachowań: jak powiedzieć „nie”, jak wyrazić swoje potrzeby i granice w sposób niekrzywdzący innych.
- Pełnienie roli mediatora w konfliktach rówieśniczych, pomagając dzieciom zrozumieć perspektywę drugiej strony i wspólnie szukać konstruktywnych rozwiązań, zamiast narzucać gotowe odpowiedzi. Można stosować proste schematy rozwiązywania problemów (np. „Co się stało? Co czujesz? Czego potrzebujesz? Jak możemy to rozwiązać?”).
- Wykorzystywanie codziennych sytuacji i zabaw tematycznych do odgrywania ról i ćwiczenia różnych scenariuszy społecznych.

e) Kształtowanie optymizmu i proaktywnej postawy

Odporność psychiczna wiąże się z umiejętnością dostrzegania pozytywnych aspektów rzeczywistości i nadzieją na pomyślne rozwiązanie problemów. Nauczyciel może:

- Pomagać dzieciom w reinterpretacji trudnych sytuacji, szukając w nich pozytywnych stron lub możliwości nauki (np. „Wieża się zawaliła, ale zobacz, jak wysoka była, zanim to się stało! Może następnym razem zbudujemy szerszy fundament?”).
- Zachęcać do podejmowania prób i nie zrażania się niepowodzeniami, podkreślając, że błędy są naturalną częścią procesu uczenia się.
- Stosować pozytywną komunikację, skupiając się na mocnych stronach dzieci i ich postępach.

f) Rola zabawy swobodnej

Niezwykle ważnym, choć czasem niedocenianym elementem budowania rezyliencji jest zabawa swobodna. To właśnie podczas niej dzieci mają okazję do eksperymentowania, testowania swoich możliwości, samodzielnego rozwiązywania problemów, negocjowania z rówieśnikami, radzenia sobie z frustracją, gdy coś się nie udaje, i odczuwania radości

z własnej kreatywności i sprawczości. Nauczyciel powinien zapewnić dzieciom odpowiednią ilość czasu i przestrzeni na taką zabawę, dyskretnie ją obserwując i interweniując tylko wtedy, gdy jest to absolutnie konieczne.

Działania nauczyciela w tych obszarach, prowadzone systematycznie i z autentycznym zaangażowaniem, stają się solidnym fundamentem, na którym dziecko może budować swoją odporność psychiczną, przygotowując się do wyzwań, jakie niesie dalsza edukacja i życie.

4. Jak rodzice mogą wspierać odporność psychiczną swoich dzieci?

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym dziecko uczy się świata, siebie i relacji z innymi. To właśnie w domu kształtują się zręby jego osobowości, w tym odporności psychicznej. Rola rodziców (opiekunów) jest tu absolutnie fundamentalna, a ich świadome postawy i działania mogą stać się dla dziecka najcenniejszym kapitałem na całe życie. Poniżej przedstawiamy kilka kluczowych wskazówek, jak rodzice mogą na co dzień wspierać rozwój rezyliencji u swoich przedszkolaków:

- Budowanie silnej, bezpiecznej więzi: Dziecko, które czuje się bezwarunkowo kochane i akceptowane, które wie, że może liczyć na swoich rodziców w każdej sytuacji, rozwija poczucie bezpieczeństwa stanowiące podstawę odporności. Wspólnie spędzany czas, pełen uwagi i bliskości (niekoniecznie wypełniony wymyślnymi atrakcjami, ale autentyczną obecnością), przytulanie, rozmowy dostosowane do wieku dziecka, czytanie książek – to wszystko buduje głęboką i trwałą więź. Ważne jest, aby rodzic był dostępny emocjonalnie i reagował na potrzeby dziecka w sposób wrażliwy i przewidywalny.
- Akceptacja dziecka takim, jakie jest: Każde dziecko jest inne, ma swój temperament, swoje mocne i słabsze strony. Porównywanie go do rodzeństwa czy innych dzieci, stawianie nierealistycznych oczekiwań, krytykowanie za cechy, na które nie ma wpływu, podkopuje jego poczucie wartości. Akceptacja oznacza kochanie dziecka za to, kim jest, a nie za to, kim chcielibyśmy, żeby było.
- Modelowanie zdrowych strategii radzenia sobie ze stresem i emocjami: Dzieci uczą się przede wszystkim przez obserwację. Jeśli rodzice w obliczu trudności reagują spokojem, szukają rozwiązań, potrafią przyznać się do błędu, mówią otwarcie o swoich uczuciach (np. „Jestem dzisiaj trochę zmęczona”, „Zezłościło mnie to, ale już mi przechodzi”), dziecko uczy się, że trudne emocje są naturalne i że można sobie z nimi

WARTO WIEDZIEĆ

radzić w konstruktywny sposób. Unikanie pokazywania własnych słabości czy „zamiatanie problemów pod dywan” nie jest dobrym wzorcem.

- **Uczenie samodzielności adekwatnie do wieku:** Pozwalanie dziecku na samodzielne wykonywanie czynności, na które jest gotowe (ubieranie się, sprzątanie zabawek, pomoc w prostych pracach domowych), nawet jeśli zajmuje to więcej czasu lub nie jest zrobione idealnie, buduje jego poczucie kompetencji i sprawczości. Wyręczanie dziecka we wszystkim wysyła komunikat: „Nie poradzisz sobie sam”.
- **Pozwalanie na doświadczanie naturalnych konsekwencji i uczenie się na błędach:** Chronienie dziecka przed każdym niepowodzeniem i trudnością jest niemożliwe i niekorzystne dla jego rozwoju. W bezpiecznych granicach, warto pozwolić mu doświadczyć naturalnych konsekwencji swoich działań (np. jeśli nie posprząta zabawek, może mieć problem ze znalezieniem ulubionej). Ważne jest, aby towarzyszyć dziecku w tych doświadczeniach, rozmawiać o nich i pomagać wyciągać wnioski, zamiast karać czy zawstydząć. Błędy są okazją do nauki.
- **Otwarta komunikacja o uczuciach w rodzinie:** Stworzenie w domu atmosfery, w której można swobodnie rozmawiać o wszystkich emocjach – radości, smutku, złości, lęku – bez obawy przed krytyką, jest niezwykle cenne. Nazywanie uczuć, pytanie dziecka: „Jak się czujesz?”, dzielenie się własnymi przeżyciami uczy je inteligencji emocjonalnej.
- **Wspieranie pasji i zainteresowań dziecka:** Odkrywanie i rozwijanie tego, co dziecko lubi i w czym jest dobre, wzmacnia jego poczucie własnej wartości i daje mu obszar, w którym może odnosić sukcesy i czerpać radość. Nie chodzi o zapisywanie na niezliczone zajęcia dodatkowe, ale o podążanie za naturalną ciekawością dziecka.
- **Ograniczanie ekspozycji na negatywne treści i świadome korzystanie z technologii:** Dzieci w wieku przedszkolnym są szczególnie wrażliwe na treści pełne przemocy, agresji czy lęku, które mogą oglądać w mediach lub słyszeć w rozmowach dorosłych. Ważne jest kontrolowanie tego, co dziecko ogląda i czego słucha, a także ustalenie jasnych zasad dotyczących korzystania z ekranów. Zamiast tego, warto proponować wartościowe bajki, gry edukacyjne i wspólne aktywności.
- **Współpraca z przedszkolem:** Rodzice i nauczyciele powinni być sojusznikami w procesie wychowania dziecka. Otwarta komunikacja, wymiana informacji o postępach i trudnościach dziecka, spójność oddziaływań wychowawczych w domu

i w przedszkolu znacząco zwiększają szansę na harmonijny rozwój i budowanie jego odporności psychicznej.

- Budowanie odporności psychicznej to maraton, a nie sprint. Wymaga cierpliwości, konsekwencji i przede wszystkim miłości oraz wiary w potencjał dziecka. Każdy mały krok w kierunku wzmacniania jego wewnętrznej siły jest bezcenną inwestycją w jego przyszłość.

5. Hejt i cyberprzemoc – jak przygotować przedszkolaka na świat pełen wyzwań?

Choć zjawiska hejtu i cyberprzemocy kojarzą się głównie ze starszymi dziećmi i młodzieżą korzystającą z Internetu, to fundamenty pod umiejętność radzenia sobie z negatywnymi zachowaniami innych ludzi oraz pod budowanie własnej tarczy ochronnej kształtują się już w wieku przedszkolnym. Nie chodzi tu o bezpośrednie edukowanie przedszkolaków na temat zagrożeń w sieci, lecz o wyposażanie ich w uniwersalne kompetencje, które zaprocentują w przyszłości.

Kluczowe jest wzmacnianie poczucia własnej wartości dziecka – osoba pewna siebie, znająca swoje mocne strony, jest mniej podatna na raniące słowa i krytykę. Równie istotne jest uczenie asertywności na poziomie dostosowanym do wieku przedszkolaka: umiejętności wyrażania własnego zdania, mówienia „nie” w sytuacjach dla niego niekomfortowych, czy komunikowania „Nie lubię, gdy tak robisz/mówisz”. Nauczyciele i rodzice powinni wspierać dzieci w nazywaniu i rozumieniu sytuacji, gdy ktoś przekracza ich granice.

Ponadto, niezwykle ważna jest edukacja w zakresie empatii i wrażliwości na uczucia innych. Dziecko, które rozumie, że słowa mogą ranić i sprawiać przykrość, będzie mniej skłonne do krzywdzenia innych, a także bardziej świadome konsekwencji takich zachowań. Rozmowy o tym, jak czuje się osoba, której ktoś dokucza, czytanie odpowiednich opowiadań i analizowanie zachowań bohaterów literackich mogą być tu bardzo pomocne. W ten sposób, nawet nie używając terminów „hejt” czy „cyberprzemoc”, budujemy w dzieciach podstawy szacunku do drugiego człowieka i umiejętność reagowania na przejawy agresji słownej.

6. Podsumowanie.

Budowanie odporności psychicznej u dzieci w wieku przedszkolnym jest jednym z najważniejszych zadań stojących przed współczesnymi rodzicami i nauczycielami.

WARTO WIEDZIEĆ

W świecie pełnym dynamicznych zmian, niepewności i potencjalnych zagrożeń, wewnętrzna siła, umiejętność radzenia sobie z trudnościami i elastyczność stają się kapitałem nie do przecenienia. Rezyliencja nie jest darem, lecz kompetencją, którą można i należy świadomie kształtować od najmłodszych lat.

W niniejszym artykule ukazany jest proces, który opiera się na tworzeniu bezpiecznego, wspierającego środowiska, uczeniu dzieci rozumienia i regulacji emocji, wzmacnianiu ich poczucia własnej wartości i sprawczości, rozwijaniu umiejętności społecznych oraz zdolności do rozwiązywania problemów. Kluczowa jest tu spójność oddziaływań – zarówno w przedszkolu, jak i w domu rodzinnym. Nauczyciele, poprzez codzienne, przemyślane działania pedagogiczne oraz rodzice, poprzez pełne miłości i akceptacji wychowanie, stają się architektami dziecięcej odporności.

Inwestycja w rezyliencję to inwestycja w zdrowie psychiczne, dobrostan i pomyślną przyszłość dzieci. Pamiętajmy, że każde dziecko nosi w sobie potencjał do bycia silnym i odpornym – naszym zadaniem jest pomóc mu ten potencjał odkryć i rozwinąć.

Bibliografia

DWECK C. S., *Nowa psychologia sukcesu*, Warszawa : Muza, 2015

FABER A., MAZLISH E., *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*, Poznań : Media Rodzina, 2022

GROTBERG E., *Zwiększanie odporności psychicznej, wzmacnianie sił duchowych*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie ŻAK, 2000

JUUL J., *Twoje kompetentne dziecko. Dlaczego powinniśmy traktować dzieci poważniej?*, Podkowa Leśna : Wydawnictwo MiND, 2011

KOWALUK-ROMANEK M., SAMUJŁO M., SOKOŁOWSKA- DZIOBA T., *Budowanie relacji w przestrzeni edukacyjnej*, Lublin : Wydawnictwo UMCS, 2022

MOLICKA M., *Bajki terapeutyczne*, Poznań : Media Rodzina, 2022

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego

SIKORSKA I., SAJDERA J., PALUCH-CHRABĄSZCZ M., *Dzielne dzieci! Wspieranie odporności psychicznej w wieku przedszkolnym*, Kielce : Wydawnictwo Edukacyjne, 2018

Grafika wygenerowana za pomocą narzędzia AI

Ewelina Szoltyś
SP 18 Chorzów

Wypalenie zawodowe wśród nauczycieli – cichy kryzys polskiej oświaty

Współczesna rzeczywistość systemu edukacji w Polsce coraz częściej konfrontuje nauczycieli z wyzwaniami, które wykraczają daleko poza ramy tradycyjnego nauczania. Problem wypalenia zawodowego wśród pedagogów staje się zjawiskiem powszechnym i niezwykle poważnym – zarówno w kontekście zdrowia psychicznego nauczycieli, jak i funkcjonowania całego systemu edukacyjnego.

Wypalenie zawodowe to nie tylko kwestia przemęczenia fizycznego, ale przede wszystkim głęboki kryzys emocjonalny, wynikający z długotrwałego stresu, braku wsparcia oraz chronicznego poczucia niedocenienia. Źródłem tego stanu są między innymi częste i nieprzewidywalne zmiany wprowadzane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, stale rosnące wymagania biurokratyczne, roszczeniowa postawa części rodziców oraz uczniowie, którzy coraz częściej nie okazują nauczycielom elementarnego szacunku.

W polskich szkołach nieustannie mówi się o konieczności dbania o zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Organizowane są kampanie, projekty i programy profilaktyczne, mające na celu kształtowanie odporności psychicznej młodych ludzi i ich społecznej odpowiedzialności. Tymczasem niemal całkowicie pomija się kwestię dobrostanu samych nauczycieli – tych, którzy mają być przewodnikami, wzorcami i wsparciem dla kolejnych pokoleń. Kto zadba o ich kondycję psychiczną, skoro każdego dnia muszą mierzyć się z przeciążeniem emocjonalnym, brakiem stabilności oraz presją związaną z ogromną odpowiedzialnością?

Wypalenie zawodowe nierzadko prowadzi do poważnych zaburzeń psychicznych, takich jak stany lękowe czy depresyjne. Nauczyciel dotknięty tym problemem bardzo intensywnie przeżywa każde doświadczenie związane z pracą – negatywna ocena ze strony przełożonych, konflikty z współpracownikami, a przede wszystkim krytyka ze strony rodziców mogą prowadzić do rozstroju emocjonalnego, obniżenia poczucia własnej wartości i utraty

WARTO WIEDZIEĆ

motywacji. W środowisku nauczycielskim często powtarza się, że „w tej pracy nie ma miejsca na błędy” – oczekuje się perfekcjonizmu, pełnego zaangażowania i nieustannego udowadniania swojej wartości. Tymczasem niskie wynagrodzenia oraz skomplikowany system awansu zawodowego jedynie pogłębiają frustrację i zniechęcenie. Rezultatem tej sytuacji jest rosnąca liczba nauczycieli, którzy decydują się odejść z zawodu. Stres staje się codziennością, a wsparcie – rzadkim luksusem. Wolne wakaty zapełniają strony kuratoriów oświaty, a braki kadrowe stają się normą, nie wyjątkiem.

Rozwiązanie problemu wypalenia zawodowego nauczycieli wymaga nie tylko refleksji, lecz przede wszystkim konkretnych działań systemowych. Niezbędne są programy wsparcia psychologicznego, uproszczenie procedur administracyjnych, realna waloryzacja wynagrodzeń oraz przywrócenie nauczycielom należnego szacunku społecznego. Bez realnej troski o tych, którzy na co dzień kształtują przyszłość kolejnych pokoleń, trudno mówić o trwałej i wartościowej reformie edukacji w Polsce.

Gdzie nauczyciel może szukać pomocy psychologicznej na Śląsku?

W obliczu narastającego problemu wypalenia zawodowego, nauczyciele z województwa śląskiego mają możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej w następujących placówkach:

1. Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Katowicach

Placówka oferuje wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla nauczycieli, rodziców oraz uczniów.

- **Adres:** ul. Sokolska 26, 40-083 Katowice; **telefon:** 32 259 95 86

2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 5 w Katowicach

Poradnia oferuje pomoc psychologiczną, pedagogiczną oraz logopedyczną dla nauczycieli i uczniów.

- **Adres:** ul. Okrzei 4, 40-126 Katowice; **telefon:** 32 203 54 46

4. Poradnia Zdrowia Psychicznego – Szpital Specjalistyczny w Chorzowie

- **Adres:** ul. Zjednoczenia 10, 41-500 Chorzów

4. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Rudzie Śląskiej

- **Adres:** ul. Ballestremów 16, 41-700 Ruda Śląska

5. Poradnia Zdrowia Psychicznego

- **Adres:** ul. Chorzowska 36, 41-605 Świętochłowice

Renata Grabowska

Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Płońsku

Trudne tematy w literaturze dla dzieci – nowe dziecko w rodzinie

Nowe dziecko to radość, ale też i wiele zmian w rodzinie: w jej strukturze, organizacji czasu i przestrzeni domowej, obowiązkach i zadaniach. Jeśli jest w niej już starsze dziecko, to dochodzi jeszcze troska i niepokój, jak zareaguje ono na niemowlaka, czy nie poczuje się odrzucone przez rodziców, którzy nie będą w stanie poświęcać mu tyle uwagi jak dotychczas. Często starsze dzieci reagują wtedy smutkiem, złością lub wręcz agresją. Dzieje się tak zwłaszcza w pierwszym roku życia nowego członka rodziny, kiedy starsze dziecko silnie odczuwa zmiany, jakie zachodzą w rodzinie, której jest ono częścią. Dlatego tak ważne jest przygotowanie go, niezależnie ile ma lat, na pojawienie się kolejnego dziecka, ponieważ jest to dla niego nowa sytuacja, z której nie do końca zdaje sobie sprawę i nie wie, jakie zmiany nastąpią w jego życiu. Pomocne tu może być wykorzystanie istniejących na rynku książek o rodzeństwie: czytanie, oglądanie ilustracji, rozmowę, odpowiadanie na pytania i wyjaśnianie wątpliwości nurtujących dziecko. Poniżej subiektywny wybór niektórych z tych książek.

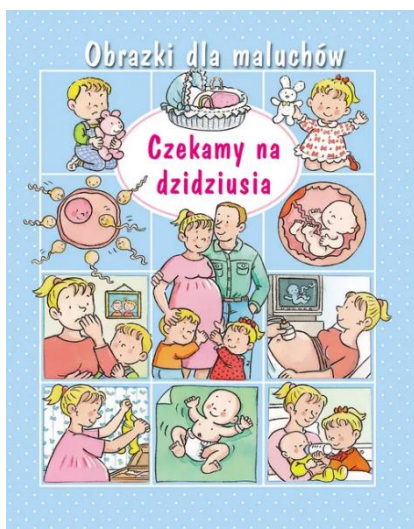

Książka **Civardi Anne „Będę mieć rodzeństwo”**, wydana przez wydawnictwo Book House w 2008 r., to zaledwie szesnastostronicowa książeczka ze sztywnymi kartkami, odpowiednia nawet dla małych dzieci. Jest jedną z serii „To nic strasznego”, która pomaga rodzicom w sposób łagodny oswajać małe dzieci z nowymi dla nich sytuacjami. Tym razem rodzina Królikowskich przygotowuje się na pojawienie się nowego

członka rodziny: siostrzyczki Zuzi. Starsze rodzeństwo – Maja i Tomek – uczestniczą, wspierani wyjaśnieniami rodziców, w całym przebiegu ciąży a w czasie pobytu mamy w szpitalu i po powrocie niemowlęcia do domu angażują się w opiekę nad małą Zuzią. Prosty tekst i wesołe ilustracje mogą stać się źródłem rozmów z dziećmi i punktem wyjścia do odpowiedzi na ich pytania dotyczące zbliżającego się wydarzenia w rodzinie.

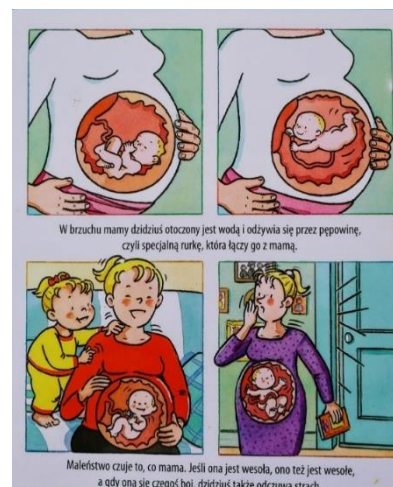
WARTO WIEDZIEĆ

Warto również sięgnąć do pozycji „Czekamy na dzidziusia” (seria „Obrazki dla maluchów”) z tekstem **Emilie Beaumont** i ilustracjami **Sylvie Michelet**, wydanej w twardej, solidnej oprawie i ze sztywnymi kartkami. Książka przedstawia wiele tematów związanych z ciążą, rozwojem dziecka w życiu płodowym i pierwszymi dniami po jego przyjściu na świat. Możemy w niej znaleźć odpowiedź na większość pytań, które zadają dzieci, gdy ich mama jest w ciąży.

Odpowiada na pytania

dotyczące poczęcia, zmian jakie zachodzą w ciele mamy, co dzieje się z dzieckiem w kolejnych miesiącach ciąży, jak przebiega pobyt w szpitalu, jak trzeba przygotować dom na pojawienie się w nim maluszka i jak należy się nim opiekować. Znajdziemy w niej również wyjaśnienia, jak mogą reagować dzieci na wieść o tym, że będą mieć rodzeństwo i co może je w związku z tym niepokoić.

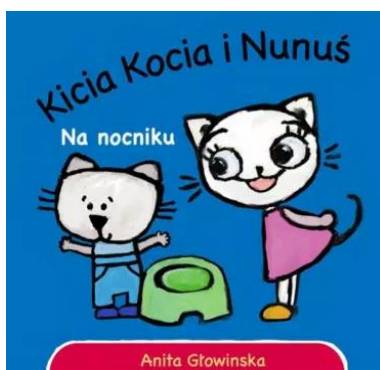
W 2022 r. wydawnictwo Dwukropek wydało w ramach serii „Nie tacy sami” 7 tom opowieści o Tosi i Julku, zatytułowany „**Tosia i Julek czekają na brata**”, którego autorką jest **Magdalena Boćko-Mysiorska**. Tosia i Julek to bliźniacy, którzy bardzo różnią się od siebie. Inaczej także przeżywają informację o tym, że będą mieć małego braciszka. Tosia bardzo się z tego cieszy a Julek wręcz przeciwnie. Złości go, że mama nie może już bawić się z nim tak jak dawniej, że musi częściej odpoczywać i nie poświęca mu tyle czasu co kiedyś. Na szczęście wyjaśnienia taty pomogą mu zrozumieć dlaczego tak jest i w jaki sposób może poradzić sobie ze swoimi emocjami. Jest to piękna książeczka o tym, jak ważna jest rozmowa z dzieckiem, żeby zrozumiało sytuację, która zadziała się w rodzinie. Zaletą książki jest również to, że zawiera kilka wskazówek dla rodziców, które mogą pomóc w zrozumieniu emocji starszych dzieci, budowaniu bliskości w rodzinie oraz rozwijaniu uczuć wobec mającego pojawić się rodzeństwa.

WARTO WIEDZIEĆ

„Kicia Kocia” to znana i popularna seria książeczek **Anity Głowińskiej**, przeznaczona dla dzieci w wieku 2-5 lat. Proste, barwne ilustracje i ciekawe przygody z życia bohaterki i jej rodziny sprawiają, że maluchy chętnie oglądają obrazki i słuchają tekstów tych książeczek. Jedną z nich o tytule **„Kicia Kocia ma braciszka Nunusia”**, opowiada o tym, jak rezolutna kotka przygotowuje się na przybycie braciszka Nunusia: pomaga przygotować łóżeczko, wkłada do niego przytulanki i cieszy się, że razem z mamą jest on już w domu. Niestety mama jest ciągle zajęta przy maluchu i nie ma czasu dla Kici Koci. Kotkę zaczyna to złościć i niepokoić, czy mamusia nie przestała ją przypadkiem kochać. Ale gdy mijają pierwsze trudne dni, mama znajduje czas i dla Nunusia, i dla Kici Koci, a czasami robią pewne czynności przy maluchu razem, z czego Kicia jest bardzo zadowolona. Kontynuacją opowieści o kocim rodzeństwie są inne książeczki z serii Kicia Kocia i Nunus, w których starsza siostra cierpliwie opiekuje się młodszym braciszkiem i uczy go wykonywania codziennych czynności oraz właściwego zachowania.

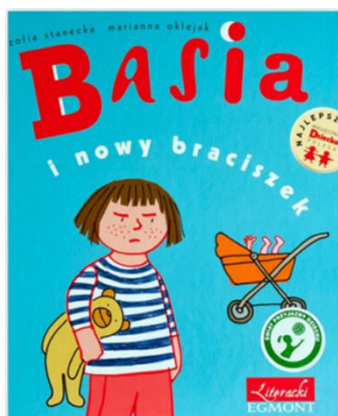

WARTO WIEDZIEĆ

Pozycja „**Pucio umie opowiadać**” to jedna z książek innej serii dla dzieci, która opowiada o przygodach Pucia. Książka jest skierowana do dzieci 2-6 lat a autorka **Marta Galewska-Kustra** skupia się w niej na temacie powiększenia rodziny i sytuacjach, jakie się

wydarzyły, gdy na świecie pojawił się młodszy braciszek Pucia – Bobo. Książka wyróżnia się tym, że jej narratorem jest sam Pucio i cała historia widziana jest jego oczami. Mamy więc opowieść o tym, co się dzieje w rodzinie w pierwszych miesiącach życia dziecka, jakiej uwagi i opieki potrzebuje maluch ale też jakie emocje mogą towarzyszyć starszemu rodzeństwu. Pokazuje codzienne życie z niemowlęciem, czasami radosne a czasami trudne, zaangażowanie mamy i taty w opiekę i uczenie, że Pucio jest również częścią rodziny i jego rola w życiu nowego jej członka jest niezwykle ważna. Książka napisana jest prostym językiem z jasnym przekazem, zrozumiałym dla młodych dzieci. Dodatkowo na każdej stronie znajdziemy pomocnicze pytania, które mogą pobudzić dzieci do zadawania pytań o nowo narodzone rodzeństwo bądź rozbudzić chęć poznania historii swojego przyjścia na świat.

Wyróżniając książki o tematyce pojawienia się nowego rodzeństwa w rodzinie nie sposób pominąć reakcji Basi, „charakternej” bohaterki jednej z najpopularniejszych serii książkowych dla dzieci w wieku przedszkolnym, autorstwa **Zofii Staneckiej i Marianny Oklejek**. Po wielkich oczekiwaniach na brata, Basia przekonuje się, że już nie ona, ale on staje się główną postacią, na której skupia się zainteresowanie rodziców, co bardzo nie podoba się dziewczynce.

Przeżywa w związku z tym różne emocje a na plan pierwszy zaczyna wysuwać się złość. Z czasem jednak, dzięki wsparciu rodziców, dziewczynka zaczyna oswajać się z nową sytuacją i choć daleka jest od uznania, że posiadanie rodzeństwa jest cudowne, to zaczyna powoli odnajdywać się w roli starszej siostry i akceptować małego braciszka jako członka swojej rodziny.

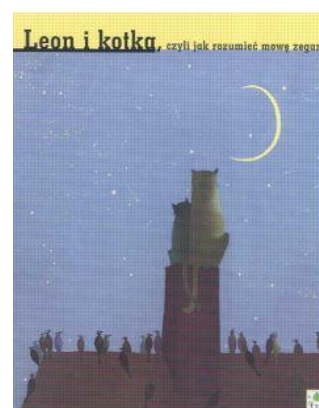
WARTO WIEDZIEĆ

Zazdrość wśród dzieci jest dość silnym i często pojawiającym uczuciem, które wyzwała się, gdy nowe rodzeństwo skupia na sobie znaczną część uwagi mamy i taty. Może dotyczyć również dalszej rodziny, np. zazdrość o uwagę babci w obliczu pojawienia się kuzynów. Warto sięgnąć w takim przypadku po niezwykle mądrą książkę **Jane Chapman „Kocham Was równie mocno, maluszki”**, której bohaterami są sówki. Momuś to mała sówka, która do tej pory była jedynym wnuczkiem i oczkiem w głowie babci. Ale pewnego dnia pojawia się w rodzinie mała Bibi, kuzynka Momusia i zabiera całą uwagę babci. Zazdrość wybucha w Momusiu bardzo mocno, ale mądra babcia cierpliwie i z miłością tłumaczy sówce, że kocha ją równie mocno jak dawniej a w jej sercu jest tyle samo miłości dla niej co dla jej kuzynki. Ta piękna opowieść może pomóc dziecku w zrozumieniu, że pojawienie się w rodzinie nowego maluszka nic nie zmienia w kwestii siły uczuć, jedynie wymaga zmiany organizacji czasu i dotychczasowych zajęć.

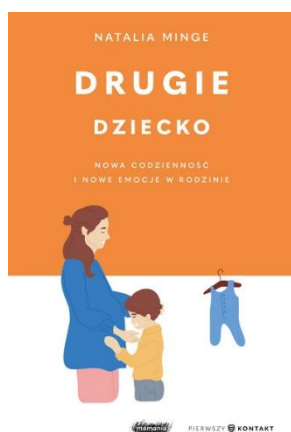
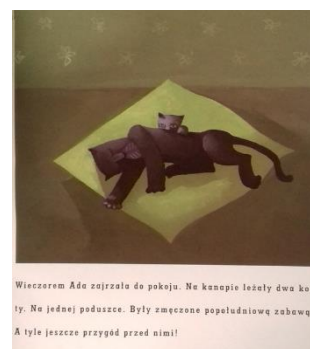
Uzupełnieniem treści książki są niezwykle ilustracje Agaty Batyry.

I jeszcze jedna książka, w której bohaterami są również zwierzęta, tym razem kotki. Jest to opowieść o kocie Leonie, przyzwyczajonym do spokojnego i uporządkowanego trybu życia, do którego wkracza w pewnym momencie przygarnięta z ulicy kotka. Leon traktuje ją nieufnie i z lekceważeniem do czasu, aż mała znajdzie się w niebezpieczeństwie. Jest to książka o rodzącej się przyjaźni i o tym, że zmiany, które następują w naszym życiu są nieuchronne, ale to nie znaczy, że muszą być zmianami na gorsze.

WARTO WIEDZIEĆ

Uzupełnieniem tekstu **Grażyny Ruszewskiej** są ilustracje **Piotra Fąfrowicza**, tworząc nierozdzielalną całość w przekazie. Książka otrzymała wyróżnienie literackie i graficzne w konkursie Książka Roku IBBY 2004, została także wpisana przez *Internationale Jugendbibliothek* na listę Białych Kruków – White Ravens.

Kolejne dziecko, to kolejna „mała rewolucja” w rodzinie. To czas nowych, większych wyzwań i zmiany organizacji dotychczasowego rytmu życia dla rodziców, ale również trudny czas dla starszych dzieci. Dobrze jest zatem przygotować siebie i innych członków rodziny, by w przyszłości pogodzić różne potrzeby dzieci, uniknąć zazdrości o uwagę rodziców bądź np. uniknąć kłótni o zabawki. Pomocą dla mam (i nie tylko) może okazać się książka **Natalii Minge**, doświadczonej psycholożki wspierającej rodziców w trudach wychowania, „**Drugie dziecko w rodzinie : nowa codzienność i nowe emocje w rodzinie**”.

W nocy od wydawcy czytamy, że autorka „pokazuje, jak podejść do wyzwań związanych z narodzinami drugiego dziecka:

- poinformowanie starszego dziecka o rodzeństwie,
- przetrwanie kolejnej ciąży i porodu,
- usypianie i karmienie dwojga dzieci,
- radzenie sobie z zazdrością,
- znalezienie czasu dla dzieci, partnera i siebie”.

Znajdziemy w niej również praktyczne podpowiedzi, co i jak robić, gdy nie wszystko idzie zgodnie z planem. Jest to doskonały przewodnik na czas kolejnej ciąży, narodzin i pojawienie się młodszego rodzeństwa.

Irena Zalewska
ZS nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie

Portugalskie ścieżki bibliotekarstwa – refleksje z wyjazdu studyjnego

We wrześniu 2024 roku miałam przyjemność uczestniczyć w wyjeździe studyjnym dla bibliotekarzy do Portugalii, zorganizowanym przez Unię Europejskich Federalistów Polska w Łodzi. Program wyjazdu był niezwykle bogaty i obejmował zapoznanie się z zasadami organizacji bibliotek w Portugalii oraz obserwację ich funkcjonowania. Miałam okazję odwiedzić różnorodne biblioteki, w tym: Bibliotekę Miejską Florbela Espanca w Porto, Centrum Bibliotek Szkolnych przy Zespole Szkół Rainha Santa Isabel w Coimbrze, Bibliotekę Uniwersytecką w Coimbrze, Bibliotekę Miejską w Sintrze oraz Bibliotekę Narodową Portugalii w Lizbonie. Szczególną uwagę poświęcono systemom zarządzania zbiorami oraz roli bibliotek w portugalskim społeczeństwie.

Dodatkowo zwiedzanie takich miejsc jak Sintra, Coimbra, Lizbona, Porto, Cabo da Roca czy słynna księgarnia Lello & Irmão, która zainspirowała J.K. Rowling, było prawdziwą uczcą dla zmysłów. Te doświadczenia nie tylko poszerzyły moją wiedzę, ale także pozwoliły nawiązać cenne kontakty z innymi bibliotekarzami.

Zarządzanie zbiorami bibliotecznymi to jedno z kluczowych zadań każdej biblioteki, mające na celu zapewnienie efektywnego dostępu do wiedzy oraz dbałość o stan zasobów. Podczas wizyt w różnych typach bibliotek, takich jak Biblioteka Miejska Florbela Espanca w Porto czy Biblioteka Narodowa Portugalii w Lizbonie, miałam okazję obserwować różnorodne podejścia do zarządzania zbiorami. Portugalskie biblioteki wyróżniają się nie tylko bogatymi zbiorami, ale także nowoczesnymi technologiami wspierającymi ich funkcjonowanie.

System bibliotek w Portugalii obejmuje szeroką gamę instytucji, od bibliotek publicznych i akademickich po szkolne i specjalistyczne. Każdy typ instytucji stosuje własne podejście do organizacji zbiorów, dostosowane do potrzeb lokalnych społeczności oraz wymagań edukacyjnych i kulturalnych:

- Biblioteka Miejska Florbela Espanca (Porto) – charakteryzuje się podejściem

RELACJE

zorientowanym na użytkownika, organizacją przestrzeni z myślą o dostępności zbiorów dla różnych grup wiekowych i społecznych. Biblioteka posiada ogromną kolekcję książek, czasopism, gazet i innych publikacji, obejmujących różne gatunki literackie i dziedziny wiedzy. Biblioteka odgrywa aktywną rolę w społeczności, regularnie promując wydarzenia kulturalne, takie jak: premiery książek, wykłady, debaty, wystawy i warsztaty. Dostępna przestrzeń internetowa zapewnia łatwy dostęp do zasobów cyfrowych i Internetu.

- Biblioteka Uniwersytecka w Coimbrze – specjalizuje się w zbiorach akademickich, wykorzystując nowoczesne technologie do katalogowania i udostępniania zbiorów online. Założona przed 1513 r., w jej skład wchodzi jeden z najbardziej imponujących i innowacyjnych budynków bibliotecznych w Europie z początku osiemnastego wieku – Biblioteka Joanina. Od wieków pełniła również rolę biblioteki publicznej. Słynie z bogatych zbiorów oraz innowacji, takich jak katalogi tematyczne z XVIII w. Biblioteka Uniwersytetu w Coimbrze jest jedną z najpiękniejszych bibliotek świata. Co ciekawe, zbiorów przed owadami strzegą nietoperze.

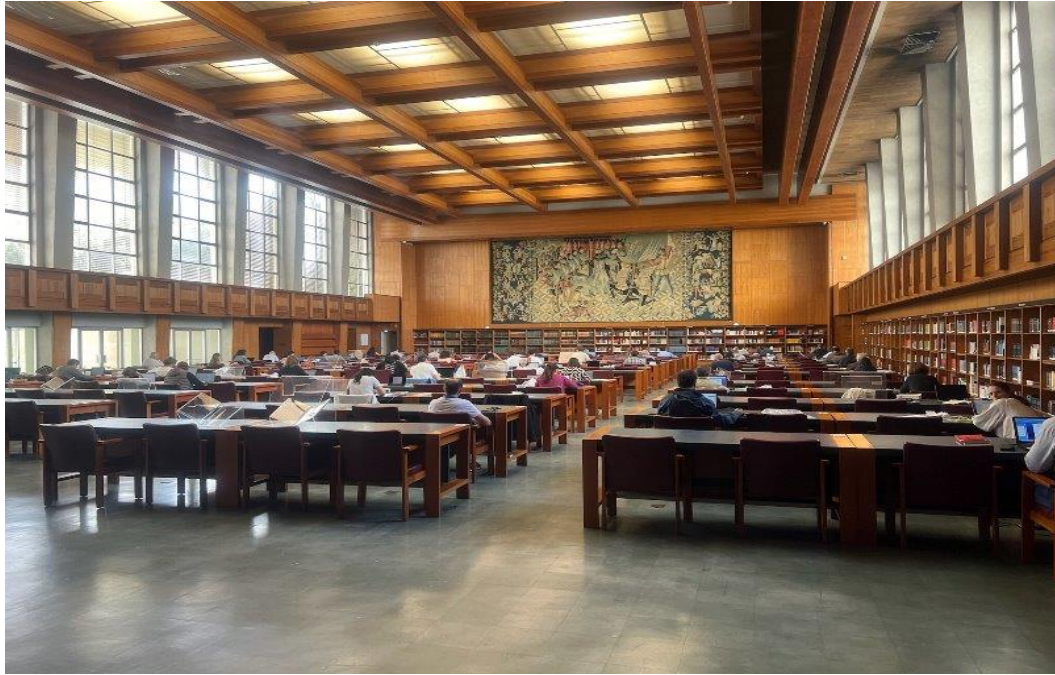

RELACJE

- Biblioteka Narodowa Portugalii w Lizbonie – kładzie duży nacisk na digitalizację zbiorów, zarządzanie kolekcjami historycznymi i rękopisami, a także współpracę z innymi instytucjami kultury i nauki. Powstała w 1796 r., pełniąc kluczową rolę w ochronie literackiego dziedzictwa Portugalii. Gromadzi cenne zbiory, digitalizuje dokumenty oraz integruje dane w ramach katalogu PORBASE. Podobnie jak inne biblioteki narodowe, ta w Lizbonie zajmuje się promowaniem, upowszechnianiem i udostępnianiem narodowego dziedzictwa literackiego. Wcześniej jej zadaniem było również gromadzenie tych zasobów. Jest to największa biblioteka w Portugalii, gromadząca zbiory dokumentujące niemal dziesięć wieków historii i kultury portugalskiej. Jej celem jest zabezpieczenie tego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń oraz umożliwienie jego badań. Ta prestiżowa instytucja kulturalna Portugalii działa w sposób nowoczesny i przystępny, a zaspokajanie naukowo-kulturalnych potrzeb czytelników jest jej priorytetem. Zbiory biblioteki są ogromne i niezwykle cenne, obejmują dokumentację z każdej epoki, każdego typu i na każdy temat. Darowizny mają duże znaczenie w rozwoju kolekcji, podobnie jak inne formy pozyskiwania, przy czym największy nacisk kładzie się na dokumenty portugalskie. Z większości zbiorów dostępnych w bibliotece może skorzystać każdy Portugalczyk bez ograniczeń, a także każdy obcokrajowiec, który ukończył 18 lat.

RELACJE

RELACJE

Szczególną uwagę w portugalskich bibliotekach zwraca się na nowoczesne systemy katalogowania i digitalizacji zbiorów. Systemy takie jak Alma umożliwiają łatwe wyszukiwanie materiałów, zarządzanie stanem zbiorów oraz digitalizację cennych dokumentów.

Zarządzanie zbiorami w Portugalii nie ogranicza się do pojedynczych bibliotek – instytucje na poziomie lokalnym i krajowym współpracują w ramach systemów wymiany i dzielenia zasobów.

Ważnym elementem wyjazdu było zapoznanie się z systemem kształcenia zawodowego bibliotekarzy. W Centrum Bibliotek Szkolnych w Coimbrze mogłam zobaczyć, jak praktycznie wdrażane są zasady doskonalenia umiejętności zawodowych, co pozwala sprostać rosnącym wymaganiom użytkowników.

Zwiedzane miasta – kultura i inspiracja

Podczas wyjazdu miałam także okazję poznać wyjątkowe miejsca, które wzbogaciły wyjazd studyjny o kontekst kulturowy. Lizbona zachwyciła historycznymi dzielnicami i nowoczesnymi instytucjami, takimi jak Muzeum Sztuki, Architektury i Technologii (MAAT). Porto urzekło malowniczym nabrzeżem Douro i słynną księgarnią Livraria Lello & Irmão. Wielką atrakcją był rejs statkiem do Doliny Douro – zielonych, tarasowych wzgórz usianych wioskami i miasteczkami, które swoim wyglądem przypominają kaskadowe plantacje herbaty w Azji. Jest to zdecydowanie miejsce warte odwiedzenia. Warto wspomnieć o portugalskiej tradycji dekorowania budynków ręcznie wytwarzanymi płytkami ceramicznymi.

RELACJE

Mowa o płytkach azulejos, które pokrywają m.in.: kamienice, pałace, dworce i kościoły. Sintra, z romantycznymi pałacami i ogrodami, przeniosła uczestników w świat dawnych epok, a Coimbra, z jednym z najstarszych uniwersytetów w Europie, zachwyliła bogatą tradycją akademicką. Wreszcie Cabo da Roca, najdalej wysunięty na zachód punkt Europy, oferował spektakularne widoki na klify i ocean.

Księgarnia LELLO & Irmao w Porto

Słynna księgarnia Livraria Lello & Irmao została uroczyście otwarta w 1906 roku przy ulicy Rua das Carmelitas 144 w Porto. Wiele lat później jedną ze stałych bywalczyń była pisarka J. K. Rowling. Przepiękne wnętrze księgarni i bogata kolekcja książek w ozdobnych okładkach z pewnością pozytywnie wpłynęły na wyobraźnię autorki serii książek o Harrym Potterze. Dziś wywołują ogromne emocje wśród turystów, którzy potrafią stać w długich kolejkach do wejścia. Po sprawdzeniu biletu przez ochroniarza, wchodzimy do magicznego świata literatury. Oczom ukazują się centralnie umiejscowione, rozłożyste, brązowo-

czerwone, drewniane schody, które są zawsze bardzo oblegane przez amatorów fotografii. Wokół pełno zabytkowych regałów uginających się pod ciężarem prawdziwych dzieł literatury. Wśród książek dostrzega się wiele klasyków takich autorów jak Oscar Wilde, Virginia Woolf, William Shakespeare, Jane Austen, Platon, Fiodor Dostojewski, Lew Tołstoj. Na specjalnie wyeksponowanych wystawach można zobaczyć rozmaite wydania „Małego Księcia” czy „Harrego Pottera” w wielu wersjach językowych. W księgarni znajduje się regał z dziełami Czesława Miłosza. Wśród wielu pozycji znajduje się m.in. portugalskie wydanie „Zniewolonego umysłu” nawiązującego do presji wywieranej przez ideologię komunistyczną. Polskie wątki znajdziemy też na tablicy z imionami i nazwiskami laureatów Literackiej Nagrody Nobla. Na liście uwieczniono Władysława Reymonta (1924), Czesława Miłosza (1980), Wisławę Szymborską (1996) i Olgę Tokarczuk (2018).

RELACJE

Podsumowanie

Wyjazd studyjny do Portugalii był cennym doświadczeniem, które pozwoliło spojrzeć na bibliotekarstwo z nowej perspektywy. Połączenie tradycji z nowoczesnością w portugalskich bibliotekach stało się inspiracją dla działań podejmowanych w Polsce. Wizyta umożliwiła poszerzenie horyzontów, nawiązanie międzynarodowych kontaktów i zebranie pomysłów, które wzbogacą moją codzienną pracę w bibliotece szkolnej.

Cennym elementem wyjazdu była także wymiana doświadczeń między uczestnikami – bibliotekarzami z różnych części kraju. Spotkanie z inną kulturą i środowiskiem edukacyjnym uświadomiło mi znaczenie otwartości, elastyczności i ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań. Pobyt w Portugalii dodał energii, wzmocnił motywację i umocnił przekonanie o wartości pracy bibliotekarza.

WARTO PRZECZYTAĆ

Bożena Lewandowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

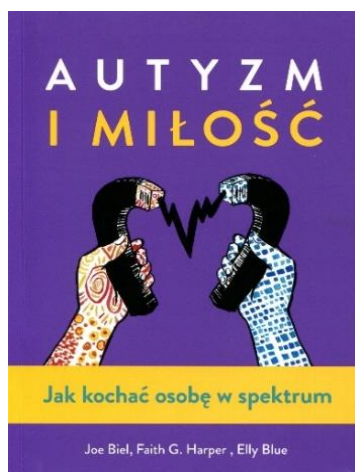
Reneteau Justyna

Praca logopedy z wcześniakami i noworodkami na oddziale neonatologii : diagnoza, terapia, wsparcie. Kraków : Wydawnictwo WiR, 2024

Stańczyk Małgorzata

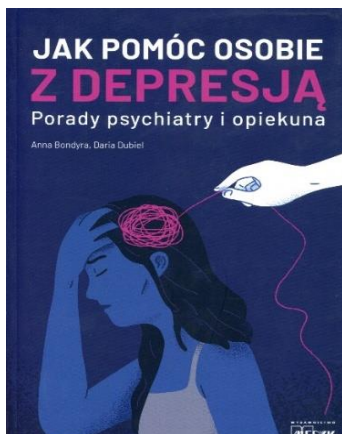
Moje dziecko się złości : droga do spokoju w rodzinie pełnej emocji. Warszawa : Mamania, 2024

Biel Joe

Autyzm i miłość : jak kochać osobę w spektrum. Warszawa : Biała Plama, 2024

WARTO PRZECZYTAĆ

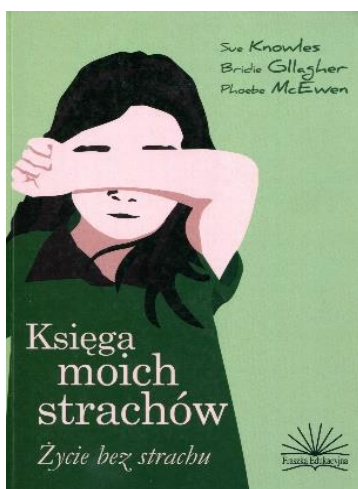
Bondyra Anna

Jak pomóc osobie z depresją? : porady psychiatry i opiekuna.
Warszawa : Wydawnictwo Medyk, 2023

Jelinek Jan Amos

Wspieranie rozwoju umysłowego dzieci poprzez gry strategiczne.
Warszawa : Difin, 2024

Knowles Sue

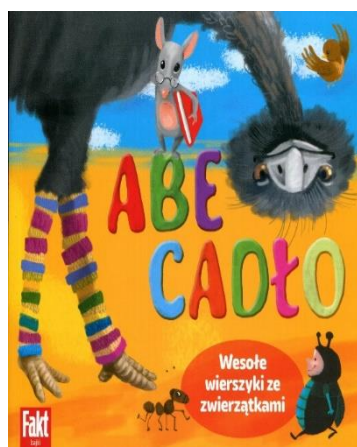
Księga moich strachów : życie bez strachu. Otwock :
Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, 2021

WARTO PRZECZYTAĆ

Żuchowska Ewelina

Oddziaływanie terapeutyczne literatury dla dzieci i młodzieży.
Ostrowiec Świętokrzyski : Wydawnictwo Gołuchowski, 2024

Soprych Adam

Abecadło. Warszawa : Axel Springer Polska Sp. z o.o., 2023

Bala Agnieszka

Arkusze obserwacji i treningi rozwojowe. Kraków :
Wydawnictwo WiR, 2024

NOTY O AUTORACH

Monika Biedrzycka-Gładka – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie, koordynator ds. instruktażu dla bibliotekarzy.

Ewa Bochynek – kierownik Filii Bibliotecznej w Wałbrzychu – Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu.

Wioletta Gałązka – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie.

Renata Grabowska – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie. Filia w Płońsku, biblioterapeuta.

Małgorzata Komor – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie. Kierownik Wydziału Udostępniania Zbiorów.

Bożena Lewandowska – nauczyciel bibliotekarz, pracownik Wydziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów w Bibliotece Pedagogicznej Ciechanowie. Autorka i prowadząca kursy na platformie zdalnego nauczania Moodle BP w Ciechanowie.

Anna Mieszkowska – dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie. Absolwentka Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, specjalność informacja naukowa i bibliologia, studiów podyplomowych z zarządzania oświatą; nauczyciel bibliotekarz z doświadczeniem pracy w różnych typach bibliotek.

Joanna Opozda-Zawadzka – nauczyciel chemii w II Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie.

Bogumiła Pawłowska – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie. Filia w Mławie.

Renata Staszaków – nauczyciel w Przedszkolu nr 2 „U Jasia i Małgosi” w Inowrocławiu.

Elwira Stolpa – dyplomowany nauczyciel bibliotekarz, kierownik Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie. Filia w Płońsku.

Ewelina Szoltysik – nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 18 w Chorzowie.

Marlena Szumiata – nauczyciel języka angielskiego, obecnie w trakcie realizacji stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego. Od ponad 12 lat pracuje w szkole podstawowej. W nauczaniu języka angielskiego zainteresowana skutecznymi metody nauki języka,

NOTY O AUTORACH

w szczególności metodami aktywizującymi, które zwiększają zaangażowanie uczniów, poprawiają zrozumienie i zapamiętywanie materiału.

Anna Wesolowska – nauczyciel bibliotekarz w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie. Filia w Mławie.

Emilia Wojtaluk – nauczyciel wychowania przedszkolnego w Przedszkolu nr 428 w Warszawie.

Irena Zalewska – nauczyciel bibliotekarz w ZS nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie, doradca metodyczny w PODN w Stargardzie.